

เขมราฐ

เรื่อง : ศรีศักดิ์ พิกุลแก้ว

ภาพ : ศรีศักดิ์ พิกุลแก้ว
พิชญ์วิชช์ ยุทธชนะ

Healthy Planet สุขคดีท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการเรียนรู้

เขมราฐ

เรื่อง ศรีศักดิ์ พิกุลแก้ว

ภาพ ศรีศักดิ์ พิกุลแก้ว / พิชญ์วิชช์ ยุทธชนะ

ออกแบบปกและรูปเล่ม ณขวัญ ศรีอรุโณทัย

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ

978-616-7374-91-8

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เฮงบุณยพันธ์

กองบรรณาธิการ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

โดย สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สน.3)

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ

เลขที่ 99 ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร

กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 0 2343 1500

โทรสาร 0 2343 1501

www.thaihealth.or.th และ www.punsook.org

พิมพ์ครั้งที่ 1

กุมภาพันธ์ 2556

ดำเนินการผลิตโดย
เปนไท พับลิชชิ่ง
Penthai Publishing
โทรศัพท์ 0 2736 9918
โทรสาร 0 2736 8891
waymagazine@yahoo.com

คำนำ

ท่ามกลางกระแสวิกฤติเศรษฐกิจโลกครั้งใหญ่เป็นประวัติการณ์ในรอบหลายสิบปีทำให้เกิดการตั้งคำถามว่าวิกฤตินี้จะใหญ่ขึ้นอีกเพียงใด จะยืดเยื้อขนาดไหน และวิกฤตินี้จะส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ชุมชนหมู่บ้านไทยมากน้อยเพียงใด ความวิตกดังกล่าวอาจจะไม่เกิดขึ้นเลยหากปัจจุบันชุมชนหมู่บ้านไทยไม่ถูกลากเข้าสู่ระบบการผลิตเพื่อขาย

นักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้วิเคราะห์ถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยว่า ในระบบทุนนิยมยังคงมีอีกระบบดำรงอยู่ในลักษณะคู่ขนาน นั่นคือระบบเศรษฐกิจชุมชน หรืออาจจะกล่าวเป็นศัพท์สมัยใหม่ได้ว่าระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ในอดีตชุมชนหมู่บ้านจะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เน้นความพอเพียง มีครอบครัวเป็นหน่วยการผลิต การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจเป็นพื้นฐานของชีวิต มีพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นระบบการจัดการในชุมชน และให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษ ผู้เฒ่าผู้แก่ ครอบครัว

ต่อมาหลังจากรัฐและระบบทุนนิยมได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อชุมชน การผลิตเชิงเดี่ยวและลัทธิบริโภคนิยมทำให้ชาวบ้านมีรายจ่ายที่เป็นตัวเงินมากขึ้น เพียงเท่านั้น

ยังไม่พอ สิ่งที่ทำลายความเข้มแข็งของชุมชนที่มากที่สุด คือ รัฐและทุนเข้าไปถ่ายโอนทรัพยากรจากระบบชุมชนหมู่บ้าน

ยิ่งรัฐและทุนเข้าไปกอบโกยมากเท่าไร ชุมชนหมู่บ้านไทยยิ่งประสบความอ่อนแอ คำพูดดังกล่าวไม่ใช่คำพูดลอย ๆ ที่ไม่มีหลักฐานรองรับ หากแต่เมื่อกวาดตาไปทั่วแผ่นดินไทยหลังการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากว่า 40 ปี จะมีสักกี่ชุมชนที่คนในชุมชนไม่ประสบปัญหาความยากจน ไม่ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือไม่ประสบปัญหาสุขภาพ

จากสถานการณ์ดังกล่าว ถึงเวลาแล้วหรือยังที่สังคมไทยควรกลับมาเน้นการพัฒนาที่ไม่มองแต่มิติประสิทธิภาพ การสร้างมูลค่าและกำไร หรือการตลาดด้านเดียว แต่ควรจะเป็นเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคม

เราไม่ควรลดทอนผู้คนลงไปเป็นเพียงตัวเลข หากควรเป็นเพื่อส่งเสริมศักยภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คำตอบสำหรับคำถามข้างต้นนี้คงจะต้องช่วยกันค้นหา ไม่ว่าจะใช้ระยะเวลานานเท่าไร

คณะผู้จัดทำ

วันคี่
06.00-18.00น.

01
บรรลุเขมราฐ

ยามเช้าริมน้ำโขงขณะแสงแรกแห่งดวงตะวันกำลังผลิแย้ม คนหนึ่งคนกับกล้องหนึ่งตัวกำลังซึมซับความงามร่วมกัน ยอมรับแต่โดยดีว่า ทุกครั้งที่ได้มาเยือนน้ำโขงไม่ว่าจะบ้านไหนเมืองไหน ลำน้ำแห่งนี้ก็มักมีแรงดึงดูดเฉพาะตัวอย่างที่ไม่อาจหาคำมาอธิบายได้

ทั้งในแง่ความเป็นสายน้ำแห่งเผ่าพันธุ์ คน วัฒนธรรมไท-ลาว ความเป็นสายน้ำที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก หรือด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ว่าอะไรก็ตาม ล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผลักดันให้น้ำโขงสายนี้กลายเป็นลำน้ำที่มาเป็นอันดับหนึ่งในใจผมตลอดมา

จากหมอชิตใหม่ ผมใช้เวลาอยู่บนรถทัวร์สายกรุงเทพฯ-ยโสธร-เขมราฐ กว่า 8 ชั่วโมง ตลอดเส้นทางถ้าไม่มีแต่ความมืดก็จะเจอแต่ด่านตรวจของเหล่า

เจ้าหน้าที่ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ออกมาเรียงแถวต้อนรับ จะว่าเสียดายก็เสียดายที่อดเห็นวิวทิวทัศน์ข้างทาง ทว่าด้วยเวลาอันน้อยนิดของผมคงทำได้เพียงเท่านี้ไปก่อน หากมีโอกาสเหมาะคราวใดคงได้กลับมาซ้ำรอยเส้นทางแห่งนี้อย่างแน่นอน

จริง ๆ แล้ว ก่อนเดินทางผมเกิดเอะใจอะไรขึ้นมาบางอย่าง 'เขมราฐ' แห่งนี้ใช่ 'เขมราช' เดียวกับที่ปรากฏอยู่ในหนังสือความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ ของจิตร ภูมิศักดิ์ หรือเปล่า

เพราะทั้งสองเมืองต่างก็ตั้งอยู่ริมน้ำโขงเหมือนกัน ทว่าเมื่อพิจารณาทั้งจากช่วงเวลาและสถานที่ตั้ง รวมถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อะไรหลาย ๆ อย่าง สะระตะดูแล้วเมืองทั้งสองนี้คงพ้องกันเพียงเสียงเรียกอย่างเดียว อีกอย่างเมือง 'เขมราช' ของจิตรนั้นเป็นเมืองที่มีอายุย้อนหลังไปกว่าพันปี ทั้งยังตั้งอยู่ในบริเวณเขตทางตอนเหนือของคาบสมุทรอินโดจีน หาก 'เขมราฐ' ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของผมมีอายุเพียงสมัยต้นรัตนโกสินทร์เท่านั้น

พูดแล้วอดที่จะเล่าประวัติของเขมราฐแห่งเมืองอุบลราชธานีนี้ไม่ได้ ว่าแล้วลองไปฟังที่มาพอเป็นสังเขปกันดู

ย้อนเวลาหารากเหง้า

แรกทีเดียวตั้งใจว่าทริปนี้จะลองสืบสาวแกะรอยที่มาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากกลุ่มยุววิจัยของตำบลเขมราฐเสียหน่อย หากคิดไปคิดมาแล้วคงต้องพยายามค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตัวเองก่อนที่จะออกเดินทางดีกว่า

ว่าแล้วก็เริ่มสืบค้นทั้งในเว็บไซต์กูเกิลและหนังสือประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ผมมีอยู่ เชื่อไหมครับว่า ในสมัยหนึ่งผมเคยคิดว่าตัวเองหมดเงินไปกับหนังสือพวกนี้โดยเปล่าประโยชน์หรือเปล่า ยิ่งในประเทศที่ผู้คนไม่ใคร่จะสนใจประวัติศาสตร์ด้วยแล้ว หนังสือประเภทนี้จะมีประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันสักเท่าไหร่เชียว

กระทั่งเมื่อชีวิตต้องมาคลุกคลีอยู่กับการทำงานสารคดีชุมชน บรรดาหนังสือเหล่านี้จึงถูกหยิบจับขึ้นมา

ปัดฝุ่นอีกครั้ง เปรียบได้ดั่งขุมทรัพย์ทางปัญญาที่นำไปสู่การค้นพบร่องรอยประวัติศาสตร์ชุมชนได้เป็นอย่างดี

ผมนั่งค้นคว้าหาข้อมูลและกลั่นกรองประวัติศาสตร์ออกมาบางส่วน ย้ำนะครับว่าบางส่วนจริงๆ เพราะถ้าขืนมากกว่านี้ สงสัยท่านผู้อ่านคงได้นั่งสัปหงกกันเป็นแถวแน่ๆ

จะว่าไปแล้ว เรื่องราวของเมืองเขมราฐแห่งนี้ก็มีเสน่ห์ไม่น้อย คิดดูนะครับ หัวเมืองชายแดนขนาดกลางซึ่งโดยปกติจะขึ้นตรงกับหัวเมืองใหญ่ในระดับภูมิภาค อย่างในกรณีเขมราฐก็ควรขึ้นอยู่กับเมืองอุบล ทว่ากลับไม่เป็นเช่นนั้น เพราะเมืองนี้ไปขึ้นตรงกับกรุงเทพมหานครแบบไม่ต้องรับคำสั่งผ่านเมืองใดๆ ฟังดูแค่นี้ก็น่าสนใจไม่น้อยทีเดียว และยิ่งพอมารู้ว่าศักดิ์ศรีของเมืองเขมราฐนี้นับเป็นหัวเมืองเอกร่วมกับเมืองอำนาจเจริญและเมืองคำเขื่อนแก้วด้วยแล้ว ผมยิ่งกระสันใคร่รู้ประวัติของเมืองนี้เข้าไปใหญ่

ตามพงศาวดารกล่าวว่า ผู้ตั้งเมืองเขมราฐนั้นสืบเชื้อสายจากเจ้านครเชียงรุ้งแสนหวีฟ้าของเจ้าปางคำ พระบิดาของเจ้าพระตา เจ้าพระวอ ผู้ที่เป็นที่รู้จักกันดีในประวัติศาสตร์อีสานสมัยใหม่ เพราะท่านทั้งสองนี้เองคือผู้ที่พาชนชาวลาวอพยพข้ามฝั่งแม่น้ำโขงมาสร้างเมืองหลายต่อหลายเมืองในสมัยกรุงธนบุรีต่อกรุงรัตนโกสินทร์

ตอนต้น

ถามว่าทำไมอยู่ดี ๆ ชาวลาวถึงข้ามน้ำโขงมาสร้างเมืองในเขตภาคอีสานนั้น ไม่ใช่ว่าอยู่ดี ๆ นึกจะมาก็มา หรืออยู่ดี ๆ ไม่มีอะไรทำเลยนึกขยายเมืองเล่นนะครับ ทุกอย่างย่อมมีสาเหตุ และการอพยพผู้คนทั้งในสมัยโบราณและในสมัยปัจจุบันก็มีเพียงไม่กี่สาเหตุหรอกครับ ไม่ว่าจะหนีภัยสงคราม หนีภัยการเมือง หนีภัยพิบัติ หนีความอดอยาก สาเหตุหลัก ๆ ก็น่าจะมีอยู่เพียงเท่านี้

สำหรับเจ้าพระวอ เจ้าพระตา สาเหตุที่ต้องอพยพมาสร้างเมืองใหม่นั้นไม่มีอะไรซับซ้อน แต่เพียงเพราะท่านทั้งสองไปขัดแย้งกับพระเจ้าศิริบุญสาร เจ้าอาณาจักรล้านช้างร่มขาวเวียงจันทน์ เรื่องจึงต้องลงเอยด้วยการอพยพระหกระเหิน

รอนแรมข้ามฝั่งโขง

เมื่อเล่ามาถึงตรงนี้แล้วก็อยากจะเล่าต่อพอเป็นเครื่องเคียงเสริมไปอีกหน่อย สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้นเมืองลาวไม่ได้รวมเป็นอาณาจักรใหญ่อาณาจักรเดียวเหมือนอย่างอาณาจักรศรีสัตนาคนหุตอีกต่อไปแล้ว เพราะมีการแก่งแย่งราชสมบัติกันจนเป็นต้นเหตุให้ต้องแตกออกเป็น 3 อาณาจักร คือ อาณาจักรล้านช้างร่มขาวหลวงพระบาง อาณาจักรล้านช้างร่มขาวเวียงจันทน์ และ

อาณาจักรนครจำปาศักดิ์ เมื่อแยกออกเป็น 3 อาณาจักร แล้วจะมีผลต่อการอพยพของคนลาวหรือการสร้างเมือง หลาย ๆ เมืองในภาคอีสานของไทยหรือไม่นั้น คาดว่า น่าจะมีผลไม่มากก็น้อย

อย่างกรณีของเจ้าพระวอ เจ้าพระตานั้น เมื่อท่านทั้งสองขัดแย้งกับเจ้าอาณาจักรล้านช้างร่มขาวเวียงจันทน์ ท่านก็พากันอพยพข้ามน้ำโขงมาตั้งเมืองที่เมืองหนองบัวลุมภู ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากนครเวียงจันทน์มากนัก ส่วนตัวผม สันนิษฐานว่า พระเจ้าศิริบุญสารกลัวว่าท่านทั้งสองจะไปเข้ากับอาณาจักรล้านช้างร่มขาวหลวงพระบางหรือ อาณาจักรนครจำปาศักดิ์ ท่านจึงต้องยกทัพมาจัดการ กบฏเพื่อเป็นการตัดไฟแต่ต้นลม

ผลลัพธ์เป็นอย่างไรคงไม่ต้องบอก เมื่อทัพหลวง กับทัพชาวบ้านปะทะกัน อะไรจะไปเหลือ เจ้าพระตา ถึงแก่ความตายในสนามรบ ส่วนเจ้าพระวอ เจ้าคำผง และเจ้าน้องอีก 2 องค์ซึ่งไม่ปรากฏชื่อ ต่างแตกทัพ หนีกระจายกันไปคนละทิศละทาง โดยขบวนทัพของ เจ้าพระวอได้เดินทางตามลุ่มน้ำชีมาพักกับเจ้าคำสู ผู้ ปกครองบ้านสิงห์ท่า (ปัจจุบันคือจังหวัดยโสธร) เรื่อย มาจนถึงลุ่มน้ำมูล และสร้างเมืองใหม่ที่ดอนวังกอง เขตนครจำปาศักดิ์ ตามรับสั่งของพระเจ้าองค์หลวง เจ้านครจำปาศักดิ์ โดยเจ้าพระวอให้ขุดคูสร้างค่ายขึ้น

เรียกว่า ค่ายบ้านดู่บ้านแก

ตลอดทางนั้น ผู้คนที่อพยพมาด้วยบางส่วนก็แยกตัวไปสร้างชุมชนใหม่บ้าง ไปรวมกับชุมชนที่มีอยู่แล้วจนกลายเป็นเมืองใหม่บ้าง จะว่าไป สมัยกรุงธนบุรีต่อรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นนับว่าเป็นยุคทองแห่งการก่อร่างสร้างหัวเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเลยก็ว่าได้

ส่วนเจ้าพระวอนั้นชีวิตเหมือนต้องคำสาป แทนที่จะได้มีชีวิตที่สุขสงบ มาตรว่าหนีมาไกลจากนครเวียงจันทน์พอควรแล้ว หากพระเจ้าศิริบุญสารยังตามจองเวรไม่เลิก ราวปี พ.ศ. 2321 พระเจ้าศิริบุญสารทรงยกทัพมาปราบอีกครั้ง หมายจะให้ชุมชนนี้ดับสูญกันเลยทีเดียว

ครานี้เจ้าพระวอถึงคราวสิ้นอายุขัย เหลือแต่เพียงเจ้าคำผงและบริวารบางส่วน ซึ่งทั้งหมดเห็นแล้วว่าคงอยู่ที่นี่ต่อไปไม่ได้แน่ จึงได้พากันอพยพต่อไปถึงห้วยแจระแมแล้วมาสร้างเมืองใหม่ที่ดงอู่ผึ้ง ต่อมาปี พ.ศ. 2322 จึงมีหนังสือกราบบังคมทูลขอขึ้นอยู่ในขอบขัณฑสีมาของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามเมืองที่ตั้งว่า ‘เมืองอุบล’ จากนั้นเจ้าคำผงได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าเมืองคนแรก และได้รับพระราชทินนามว่า ‘พระปทุมสุรราช’

เล่นเอาเหนื่อยไม่น้อยกว่าคนกลุ่มนี้จะมีตัวตนได้

นี่ถ้าไม่ตัดสินใจเข้ามาพึ่งใบบุญพระเจ้าตาก ไม่รู้ว่าคนชุมชนนี้จะอยู่อย่างไร จังหวัดอุบลราชธานีอันแสนใหญ่โตอย่างในปัจจุบันจะยังคงมีตัวตนหรือไม่ อันนี้เดาไม่ออกจริง ๆ

ลงหลักปักฐาน

ทั้งหมดทั้งหลายที่ร่ายยาวอาจฟังดูน่าเบื่อ หากประวัติศาสตร์ส่วนดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นต้องนำเสนอ เพราะถ้าเสนอเรื่องราวแบบตัดตอนเกรงว่าจะต่อภาพเจ้าพระตา เจ้าพระวอ กับเมืองเขมราฐไม่ติด มาตรว่าไหน ๆ ท่านเป็นบรรพบุรุษของชาวเมืองนี้แล้ว เราก็ควรนำเสนอเรื่องราวของท่านให้ครบถ้วน

ย้อนกลับมาที่เมืองอุบลสักนิดหนึ่ง หลังจากที่เจ้าคำผงเข้ามาพึ่งพระบุญญาธิการกษัตริย์ไทยแล้ว ต่อมาในสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกท่านมีความชอบจากการทำราชการสงครามปราบขบถเมืองนครจำปาศักดิ์ พระพุทธยอดฟ้าจึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเมืองอุบลขึ้นเป็นเมืองประเทศราช แต่งตั้งให้พระประทุมราชวงศาเป็นพระประทุมวรราชสุริยวงศ์ (คำผง) เจ้าครองเมือง 'อุบลราชธานีศรีวนาไล ประเทศราช' เป็นอันจบเรื่องราวของเมืองอุบลในหน้าประวัติศาสตร์

ถึงตรงนี้หลายท่านอาจกำลังนึกสงสัยอยู่ไม่มากก็

น้อย เรื่องราวผ่านมาตั้งหลายย่อหน้า ยังไม่เห็นบทบาทของเขมราฐแต่อย่างใดเลย อย่าเพิ่งใจร้อนไปครับ ความข้างต้นที่เล่ามาเป็นเพียงการปูฐานความรู้ให้แก่ท่านผู้อ่าน แต่หลังจากบรรทัดนี้จะเป็นการเดินทางเข้าสู่สิ่งที่ท่านรอคอย

เรื่องราวของเมืองเขมราฐจะว่าไปก็เหมือนวัฏจักรที่หมุนวนกลับมา ในเมื่อเจ้าพระวอ เจ้าพระตา บรรพบุรุษของคนเมืองอุบลเคยไม่พอใจเจ้าเมืองล้านช้างร่มขาวเวียงจันทน์อย่างไร ผู้ที่ก่อตั้งเมืองนี้ก็คิดไม่แตกต่างกันไปเช่นกัน เรื่องของเรื่องมีอยู่ว่า สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย อุปฮาด (ก่ำ) รองเจ้าเมืองอุบลราชธานีไม่พอใจที่ทำราชการกับพระพรหมราชวงศา (ท้าวทิศพรหม) เจ้าเมืองอุบลราชธานีคนที่ 2 ท่านจึงอพยพไพร่พลไปหาทำเลที่เหมาะสมตั้งเมืองขึ้นใหม่ มาตรว่าเป็นการสนองพระบรมราโชบายในการตั้งเมืองขึ้นใหม่ด้วยในคราวเดียวกัน

ประมาณปี พ.ศ. 2357 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านโศกกงพะเนียงขึ้นเป็นเมืองเขมราษฎร์ธานี ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ. 2357 พร้อมทั้งโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้อุปฮาด (ก่ำ) เป็นพระเจ้าเทพวงศาเมือง

ดินแดนแห่งความเกษมสุข

เล่ามาตั้งนานยังไม่ได้พูดถึงเลยว่า เขมราฐแปลว่าอะไร อย่างเมืองเขมราชของจิตร ภูมิศักดิ์ นั้นแปลว่าเมืองของชาวเขมร ส่วนสำหรับเขมราฐแห่งนี้ ผมไปพลิกหนังสือพงศาวดารอีสานดูได้ความว่า 'ดินแดนแห่งความเกษมสุข' ฟังแล้วช่างน่าอยู่เสียนี่กระไร

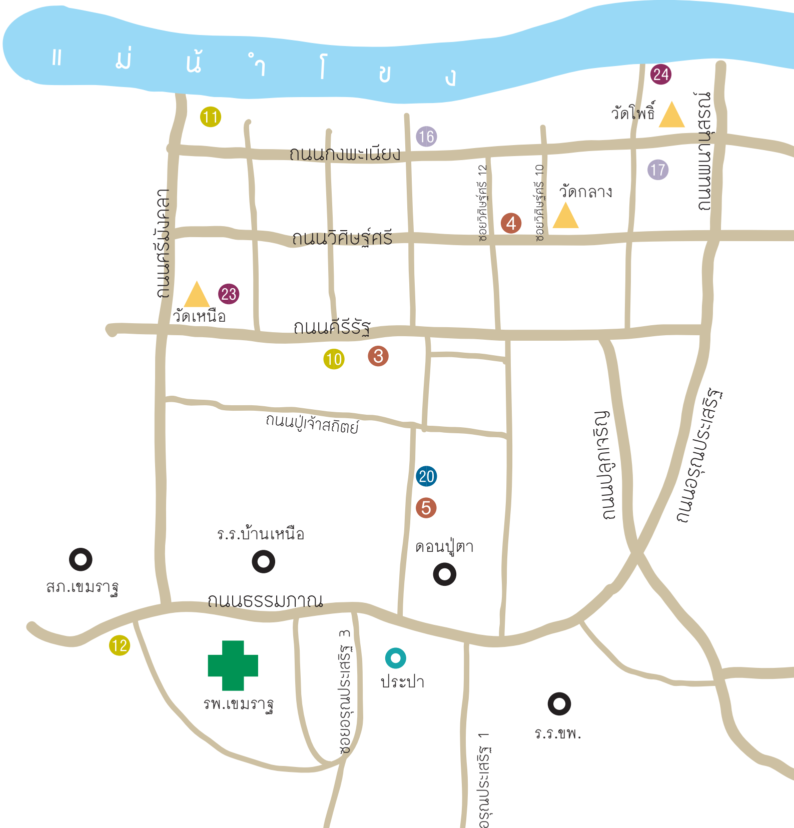
ส่วนหากจะแปลความหมายโดยละเอียดหน่อยก็พอจะแบ่งได้ดังนี้ คำว่า 'ราษฎร์' เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต มีความหมายตรงกับ 'รัฐ' หรือ 'รัฏฐ' หมายถึงแว่นแคว้นหรือดินแดน ส่วน 'เขม' เป็นคำภาษาบาลีหมายถึง ความเกษมสุข (ที่มา: นามานุกรมภูมิศาสตร์จังหวัดอุบลราชธานี สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี)

พูดถึงความหมายของชื่อไปแล้ว หากจะไม่กล่าวถึงความสำคัญของเมืองนี้ต่อระบบการปกครองของไทยคงจะไม่ครบถ้วน นับจากที่เมืองนี้แยกตัวเป็นเอกเทศจากอุบลราชธานี เมืองเขมราฐเปรียบเสมือนศูนย์กลางของดินแดนริมน้ำโขงที่เคยขึ้นต่อเมืองจำปาศักดิ์อย่างเห็นได้ชัด

ตัวอย่างเช่น สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เมืองโขงเจียมมาขึ้นตรงต่อเมืองเขมราฐ หรืออย่างครั้งเมื่อโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองคำเขื่อนแก้วในปี พ.ศ. 2388 และเมืองอำนาจเจริญ

แผนที่แหล่งปฏิบัติการการเรียนรู้

เขมราฐ

- ระบบการดูแลสุขภาพชุมชน
- ระบบเศรษฐกิจชุมชน
- ระบบความปลอดภัยชุมชน
- ระบบเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชน
- ระบบภูมิปัญญาชุมชน
- ระบบกองทุนและสวัสดิการ
- ระบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ระบบบริหารจัดการตำบล

1 โรงพยาบาล 1,500 เตียง

2 กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.)

3 กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

4 องค์การแชร์ประเทศไทย (มิตรภาพริมโขง)

5 ชมรมผู้สูงอายุออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

6 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองวิไล

7 กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง

8 กลุ่มทำขนมทองพับ-ทองม้วน

9 กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง

10 กลุ่มทำแหนมใบมะยม

11 กลุ่มทำไส้กรอก

12 กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

13 อาสาสมัครกู้ชีพ กู้ภัย (1669)

14 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

15 การจัดการสารเสพติดของชุมชน (หมู่บ้านสีขาว)

16 สโมสร ป.ชิติ้

17 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเขมราฐ

18 ยุววิจัย

19 กลุ่มกลองยาว

20 รำวงชาวบ้าน

21 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

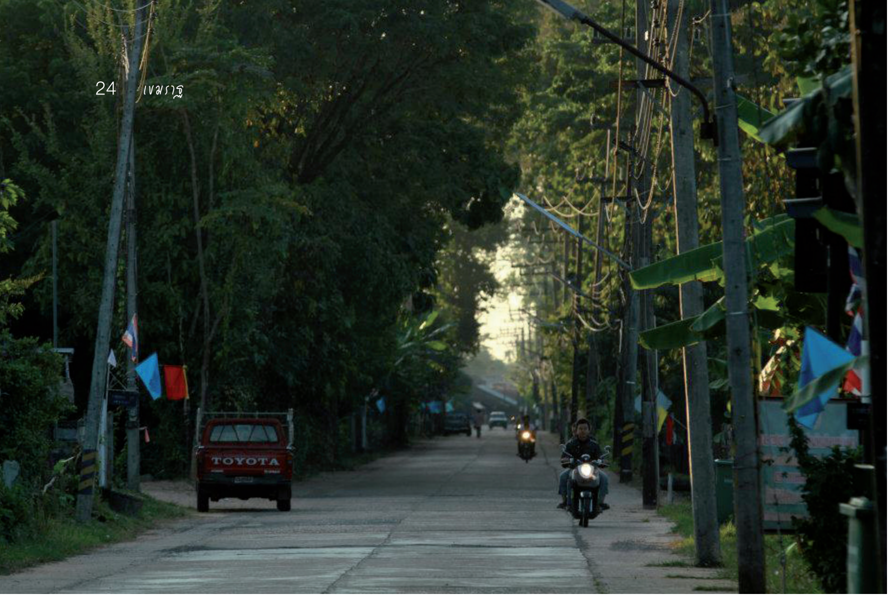
22 Bamboo Bank (ธนาคารกระบอกไม้ไผ่)

23 การแข่งเรือยาวนานาชาติชิงถ้วยพระราชทาน

24 ไหว้พระ 3 พี่น้อง

25 การบริหารจัดการตำบล

26 การจัดการข้อมูลตำบล (TCNAP)

ในปี พ.ศ. 2401 พระองค์ก็โปรดเกล้าฯ ให้ขึ้นตรงต่อเมืองเขมราฐเช่นกัน

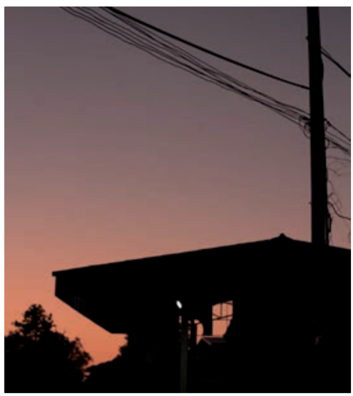
ผมว่าตรงนี้น่าจะมีเหตุผลหลาย ๆ ประการรวมกัน อย่างแรกน่าจะมาจากการถ่วงดุลอำนาจของเมืองอุบลราชธานีศรีวนาไลไม่ให้มีอิทธิพลในเขตพื้นที่นี้มากเกินไป หรืออาจเป็นหลักการแบ่งแยกแล้วปกครอง อันนี้ผมเองยังไม่สามารถสรุปได้ คงต้องศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมกันในภายหลัง

ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงปรับปรุงการปกครองส่วนภูมิภาคครั้งใหญ่ ทรงมี ‘พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

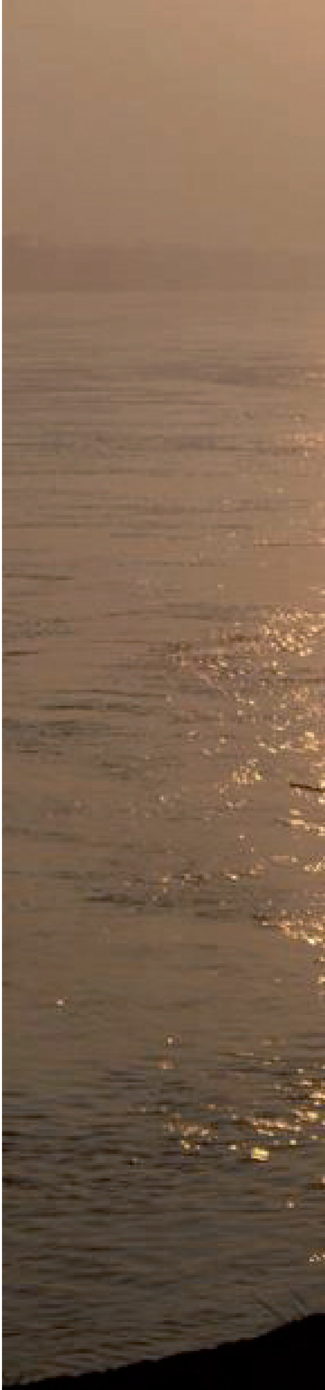
ร.ศ. 116' โดยมณฑลอีสานถูกแบ่งออกเป็น 8 บริเวณ สำหรับอุบลราชธานีที่มีอยู่ 3 เมือง คือ เมืองอุบลราชธานี เมืองเขมราฐ และเมืองยโสธร แต่ละเมืองมีพื้นที่ขึ้นตรงหลายอำเภอ ดังที่ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2445 เมืองเขมราฐมีพระเขมรัฐเดชธนีรักษ์ (คำบุ) เป็นผู้ว่าราชการเมือง และมีอำนาจปกครอง 6 อำเภอ คือ อำเภออุทัยเขมราฐ ประจิมเขมราฐ อำนาจเจริญ คำเขื่อนแก้ว โขงเจียม และวารินชำราบ อันแสดงให้เห็นว่าเมืองเขมราฐยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญมาก

ปี พ.ศ. 2452 ได้มีการปรับปรุงการปกครองภายในบริเวณเมืองอุบลราชธานีอีกครั้งหนึ่ง เมืองเขมราฐถูกลดฐานะเป็นอำเภอ โดยรวมอำเภออุทัยเขมราฐและอำเภอประจิมเขมราฐเข้าด้วยกันเป็นอำเภออุทัยเขมราฐ ขึ้นกับเมืองยโสธร แต่ก็ยังอยู่บริเวณอุบลราชธานีเหมือนเดิม

กระทั่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการแยกมณฑลอีสานออกเป็น 2 มณฑล คือ มณฑลอุบลราชธานีกับมณฑลร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2455 และมีการปรับปรุงให้เหมาะสม โดยเมืองยโสธรถูกยกเลิกไป ส่วน

อำเภออุทัยเขมราฐก็ให้ขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานีตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

02
เสน่ห์เมืองริมโขง

“เมืองนี้ไม่ได้มีดีแต่เรื่องประวัติศาสตร์ ไม่เชื่อต้องลงพื้นที่เองดู” เสียงร่ำลือจากเฟซบุ๊กของเครือข่ายนักพัฒนากล่าวไว้อย่างนั้น

ผมเองยังไม่ปักใจเชื่อเท่าไรนัก จนกว่าจะได้เห็นกับตาว่าชุมชนที่เป็นสังคมเมืองแห่งนี้จะมีงานพัฒนาด้านใดบ้างที่โดดเด่นจนเป็นที่ร่ำลือในหมู่คนทำงานด้านการพัฒนาชุมชน

จากที่พักริมน้ำโขง ผมลัดเลาะไปตามทางเดินริมน้ำ ทางเดินดังกล่าวแม้จะมีบางจุดที่มีหญ้าขึ้นรกครึ้ม แลดูไม่เป็นระเบียบอยู่บ้าง หากด้วยความงามของธรรมชาติและบรรยากาศริมน้ำโขงสายนี้กลับชดเชยสิ่งดังกล่าวไปได้อย่างหมดจด

ผมเดินจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ โดยมีลำน้ำโขงขนาบอยู่ด้านซ้ายมือ ใช้เวลาประมาณ 15 นาทีไม่ขาดไม่เกินไปจากนี้ ก็จะพบที่ทำการท่าเรือจุดผ่อนปรนการค้าไทย-ลาว บริเวณตลิ่งด้านล่างจะเป็นท่าเรือ คอยรับส่งผู้โดยสารที่เดินทางข้ามไปมาระหว่างดินแดนสองฝั่งโขง

ถัดจากที่ทำการท่าเรือจุดผ่อนปรนการค้าไทย-ลาว จะมีแผ่นหินขนาดไม่เล็กไม่ใหญ่ เขียนไว้ว่า 'ตะวันออกสุดเขตแดนสยาม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี' เมื่อข้ามถนนสายเล็ก ๆ ก็จะพบลานอเนกประสงค์สำหรับจัดงานกิจกรรมต่าง ๆ ของคนเขมราฐ

อ้อ ผมลืมบอกไปอย่างหนึ่ง บริเวณเดียวกันนั้นจะมีรถสกายแล็บ (มอเตอร์ไซค์สามล้อเครื่อง) ไว้คอยบริการชาวลาวที่ข้ามฝั่งมาทำมาหากินหรือข้ามมาซื้อขาย

สินค้าจอดกันละลานตา จนกลายเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ของเมืองริมโขงแห่งนี้ก็ว่าได้

หลังเดินชื่นชมบรรยากาศเขมราฐอยู่พักใหญ่ มารู้สึกตัวอีกทีเมื่อก้มมองดูนาฬิกาก็พบว่า ล่วงเลยเวลานัดกับผู้บริหารเทศบาลตำบลเขมราฐมาเกือบ 10 นาที เห็นทีคงต้องหาโอกาสมาใช้บริการเจ้ารถสกายแล็บในช่วงเย็นเสียแล้ว

ความมั่นคงเมืองชายแดน

จากด่านตรวจคนเข้าเมืองเดินตัดลานอเนกประสงค์ไปราว 50 เมตร จะมีถนนสายเล็ก ๆ คั่นกลาง จากนั้นจะพบอาคารที่ทำการเทศบาลตำบลเขมราฐ อาคารหลังนี้มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง จะว่าเก่าก็ไม่ใช่ จะว่าใหม่ก็ไม่เชิง เหมือนมีกลิ่นอายสถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียลอยู่ไม่น้อย

ผมเดินขึ้นชั้น 2 ยืนหันรีหันขวางอยู่พักหนึ่ง น้องเจ้าหน้าที่คนสวยสไตล์คนอุบลฯ เดินเข้ามาโอภาปราศรัย จึงทราบว่าตอนนี้คณะผู้บริหารกำลังประชุมอยู่ คงต้องรออีกสักพักใหญ่ หากผมดันเป็นคนประเภทอยู่เฉยไม่ได้ จึงขอลงไปเดินสำรวจบริเวณรอบ ๆ เทศบาลเสียหน่อย

นอกจากหน่วยงานต่าง ๆ ของเทศบาลแล้ว ผมพบว่าบริเวณชั้น 1 ด้านซ้ายสุดเป็นที่ทำการด่านตรวจ

คนเข้าเมือง (ตม.) เขมราฐ ผมสังเกตเห็นเจ้าหน้าที่ ตม. ทำงานอย่างขะมักเขม้นก็อดดีใจแทนคนเขมราฐไม่ได้ที่มีข้าราชการทำงานขยันขันแข็ง แต่เชื่อหรือไม่ ท่ามกลางความขยันขันแข็งอย่างนี้กลับยังมีขบวนการลักลอบขนยาเสพติดที่ดำเนินการกันอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมายอยู่หลายกลุ่มเลยทีเดียว

ช่วงที่กำลังเดินสำรวจบรรยากาศอยู่หน้าด่าน ตม. นายตำรวจท่านหนึ่งก็เดินเข้ามาทักทาย ถามไถ่ว่าเป็นใครมาจากไหน คุยกันสักพักจึงได้ทราบว่าตำรวจนายนี้คือหัวหน้าด่าน เลยขอรบกวนให้เล่าสภาพปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดและสินค้าเถื่อนให้ฟังพอเป็นความรู้

ร.ต.ต.สวรรค์ บุญวงศ์ หัวหน้าด่าน ตม.เขมราฐ เจ้าของใบหน้าคมคาย จมูกเป็นสันโด่ง แววตาจริงจัง เล่าให้ฟังว่า

“เห็นสงบ ๆ อย่างนี้ แต่ที่นี่ก็ยังมีปัญหาที่ยังจัดการไม่หมด ทั้งยาเสพติด ทั้งสินค้าเถื่อน เชื่อหรือไม่ว่าที่เขมราฐมีการลักลอบขนยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านติดอันดับ 1 ใน 3 ของประเทศเลยนะ ผมก็พยายามกำชับลูกน้องว่าให้กวดขันอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้งที่น้ำลดจนเกิดเป็นสันดอน ช่วงนี้พวกขบวนการขนยาเสพติดจะลักลอบข้ามฝั่งชุกชุมกว่าปกติ

"เรื่องของเถื่อนก็มีบ้างแต่ไม่มาก ส่วนใหญ่จะเป็นเหล้าต้ม เหล้านอก หรือบุหรี่หนีภาษี สาเหตุที่ของพวกนี้ทะลักเข้ามามากน่าจะเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจชายแดนซบเซา ทั้งพืชผลทางการเกษตรก็ยังราคาตกต่ำอีก ผมเองก็ไม่รู้จะช่วยอย่างไร เพราะไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะไปทำตรงนั้นได้ บางครั้งถามไถ่พื้นเพของคนที่ถูกจับแล้วก็นึกสงสาร แต่เราก็ต้องทำตามหน้าที่ โชคดีที่ว่าตั้งแต่มีนายกเทศมนตรีท่านนี้ ตำบลเขมราฐของเราก็เริ่มมีการพัฒนาที่ดีขึ้นมาบ้าง"

ระดับหัวหน้าด่าน ตม. พูดเองขนาดนี้ สงสัยนายกเทศมนตรีของที่นี่คงมีดีอยู่ไม่หยอก

บริการเบ็ดเสร็จครบวงจร

ผมปล่อยให้พี่หมวดสวรรค์กลับไปประจำหน้าที่ต่อ ส่วนตัวเองสวมวิญญาณนักสำรวจเดินชมรอบ ๆ ที่ทำการเทศบาลต่อ จากซ้ายสุดของอาคารเทศบาลซึ่งเป็นที่ทำการ ตม.เขมราฐ อาคารถัดไปด้านข้าง ๆ นั้นจะเป็นอาคารอเนกประสงค์ไว้ใช้จัดการประชุมสัมมนาต่าง ๆ พอชะโงกหน้าเข้าไปดูก็พบว่ามีกลุ่มผู้สูงอายุกำลังซ้อมเต้นแอโรบิกมวยไทยกันอยู่ ดูแล้วก็รู้สึกสนุกคึกคักไปด้วย เสียดายที่ยังไม่มีโอกาสได้นั่งพูดคุยกันเป็นเรื่องเป็นราวมากนัก

จากอาคารอเนกประสงค์วกไปด้านหลังของเทศบาล จะเป็นที่ตั้งของฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ฝ่ายสาธารณสุข รวมถึงสถานที่จัดเก็บอุปกรณ์ซ่อมบำรุงอะไรต่างๆ เมื่อเดินต่อไปเรื่อยๆ จะพบอาคารสำนักงานปฏิรูปที่ดิน ถัดไปอีกไม่ไกลเป็นสำนักงานประปา และหน่วยงานราชการต่างๆ

ส่วนตัวคิดว่าการรวมสถานที่ราชการต่างๆ มาไว้ในที่เดียวกันนั้นเป็นแนวทางที่เหมาะสมดี เพราะเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง เรียกได้ว่ามาที่นี่ที่เดียวก็ได้รับบริการอย่างเบ็ดเสร็จครบวงจร

ระหว่างที่เดินชมนกชมไม้อยู่นั้น **'น้องสุ' สุนันทา เครือสีดา** เจ้าหน้าที่ประสานงานของเทศบาลโทรมาตามพอดี ถึงเวลาที่จะได้พบปะกับเจ้าบ้านตัวจริงเสียงจริง

'4 ปี 3 สร้าง' แนวคิดใหม่จากนายกฯหนุ่ม

"ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ร่วมแรงประสานความคิด เศรษฐกิจรุดหน้า ชาวประชามีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการศึกษาทั่วถึงก้าวไกล มีจิตใจเมตตาเอื้ออาทร"

ฟังประโยคข้างต้นนี้แล้วน่าจะเป็นคำประกาศนโยบายของนักการเมืองระดับชาติ

ใช่ไหมครับ ทว่าแนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นของผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นเล็ก ๆ องค์กรหนึ่งเท่านั้น หากแฝงไว้ด้วยวิสัยทัศน์อันกว้างไกลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ตนเองรับผิดชอบ

วชิระ วิเศษชาติ นายกเทศมนตรีตำบลเขมราฐ เจ้าของแนวคิดดังกล่าว และทีมงานบริหารมากันพร้อมหน้า ด้วยความกระตือรือร้นที่จะบอกเล่าเรื่องราวการพัฒนาตำบลเขมราฐให้แขกผู้มาเยือนได้รับทราบ พร้อมพูดคุยกันอย่างเปิดใจและตอบทุกคำถามที่สงสัยใคร่รู้

"เมื่อสักครู่ได้คุยกับหัวหน้าด่าน ตม.เขมราฐ ได้ยินว่าที่นี่มีปัญหาเรื่องการลักลอบขนยาเสพติดและสินค้าเถื่อนอยู่มาก อยากทราบว่าท่านนายกฯ และคณะผู้บริหารมีวิธีแก้ไขอย่างไร หรือมีแนวทางพัฒนาตรงจุดไหนเพิ่มเติมเพื่อที่จะลดปัญหาเหล่านี้" ผมยิงคำถามชุดใหญ่โดยไม่พูดพล่ามทำเพลง

นายกฯรูปหล่อวัยกลางคน ขยับแว่นครั้งหนึ่งก่อนตอบด้วยน้ำเสียงนุ่มเรียบ ทว่าแฝงไว้ด้วยความตั้งใจจริง

"เทศบาลตำบลเขมราฐมีนโยบายเพื่อการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม คือ นโยบาย 4 ปี 3 สร้าง ประกอบด้วยการสร้างคน สร้างงาน และสร้างเมือง นโบายทั้งหมดจะทำในลักษณะบูรณาการโดยให้ทุกหน่วยงานมีการ

ทำงานที่ประสานสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน เช่น การสร้างคน จะมีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมทั้งมีการให้ทุนการศึกษาแก่ลูกหลานของคนพื้นที่ โดยเมื่อพวกเขาเหล่านั้นจบการศึกษากลับมา เราจะมีการสร้างงานไว้รองรับ ไม่ใช่เพียงเท่านี้ เรายังสนับสนุนให้มีการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากอาชีพของตน

"ส่วนนโยบายการสร้างเมืองนั้น เราจะเน้นการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อให้สามารถรองรับความเจริญเติบโตของเมืองในอนาคต โดยจะเน้นแรงงานและผู้ประกอบการในพื้นที่เป็นคนรับผิดชอบเพื่อให้งบประมาณหมุนเวียนอยู่ในตำบล"

นายกฯวชิระ แสดงวิสัยทัศน์ให้เห็นนโยบายการทำงานในภาพกว้าง ก่อนจะลงลึกในรายละเอียดของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลในบรรทัดถัดไป

วชิระ วิเศษชาติ

บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร ตอกย้ำความเชื่อมั่น

พูดแล้วไม่พูดเปล่า เพราะเรื่องอย่างนี้เวลาหาเสียงใครๆ ก็อาจพูดได้ คณะผู้บริหารจึงบรรจุนโยบาย ‘4 ปี 3 สร้าง’ ลงในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

จากประสบการณ์การลงพื้นที่ที่ผ่านมาทำให้ผมรู้ว่า ถ้าผู้บริหารในระดับท้องถิ่นไม่รักษาคำพูด สมัยหน้าอย่าได้คิดหวังว่าจะได้รับเลือกเข้ามาทำงานอีกครั้งเลยทีเดียว ฉะนั้นการบรรจุลงในแผนยุทธศาสตร์ตำบล

จึงเป็นเสมือนคำมั่นสัญญาที่ผู้บริหารไม่อาจหนีความรับผิดชอบได้

“เทศบาลเราจะทำแผนกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในเดือนสิงหาคมของทุก ๆ ปี โดยกำหนดเป็นเทศบัญญัติของเทศบาล เสร็จแล้วจึงทำหนังสือแจ้งผู้ใหญ่บ้านเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ หลังจากนั้นจะมีการจัดทำประชาคมและนำข้อมูลของแต่ละชุมชนมาร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปี

“แม้ว่าแผนการพัฒนาของเรานั้นไม่อาจแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดและสินค้าเถื่อนได้ 100 เปอร์เซ็นต์ แต่นับจากวันที่ผมเข้ามาทำงานและประกาศใช้นโยบายนี้ ปัญหาดังกล่าวก็ลดลงไปมาก คนที่ถูกจับกุมได้เดี๋ยวนี้ก็มักเป็นคนนอกพื้นที่เสียเป็นส่วนมาก เพราะคนในพื้นที่ตอนนี้เขารู้ว่ามีที่พึ่ง มีงานให้ทำ โดยไม่ต้องไปเสี่ยงทำงานผิดกฎหมายอีก”

ต้องปรบมือให้ดัง ๆ กับความเป็นนักปกครองของนายกฯวชิระ ที่พยายามหาทางแก้ไขปัญหาทุกอย่างไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อม ทุกบ้านทุกเมืองต่างล้วนแต่มีปัญหา ส่วนจะมากจะน้อยก็ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของคนในพื้นที่เอง การรอให้มีพระเอกขี่ม้าขาวมาเสกให้ปัญหาทุกอย่างหมดไปนั้นเป็นอันเลิกคิดไปได้

นายกฯวชิระ พูดทิ้งท้ายไว้น่าฟังทีเดียวว่า

"ผมอยากให้ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นทุกท่าน รวมถึงนักการเมืองทุกท่านเลยก็ว่าได้ อยากให้ทุกคนพึงสังวรว่าตนเองรับอาสาเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวมก็ต้องคิดเพื่อส่วนรวมเป็นอันดับแรก บ้านเราเป็นประเทศกำลังพัฒนายังมีความเหลื่อมล้ำอยู่อีกมาก เราในฐานะผู้รับอาสาเข้ามาบริหารบ้านเมืองจึงต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ต้องทำให้ประชาชนมีชีวิตที่มีคุณภาพให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้"

03

ข้อมูลชุมชน จุดเริ่มต้นงานพัฒนา

หลังนายกฯเขมราฐ ต้องเดินทางไปปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในพื้นที่ คงเหลือคณะผู้บริหารรับหน้าที่พูดคุยต่อ ซึ่งแต่ละท่านนี้เองคือมดงานตัวจริงของงานพัฒนาตำบลเขมราฐ จะจริงแท้แค่ไหนคงต้องลองสนทนาดู

แรงบันดาลใจในการพัฒนาตำบลเกิดขึ้นจากอะไรนั้น ผู้ที่เหมาะสมจะเล่าเรื่องราวได้ดีที่สุดเห็นจะเป็น **พ.ต.ท.สุรชัย เทศวงศ์** วิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ของตำบลศรีฐาน นักพัฒนาคนสำคัญท่านนี้แม้จะมีอายุอานามพอสมควร หากทั้งสีหน้าและแววตาไร้ซึ่งความอ่อนล้า

พ.ต.ท.สุรชัย เล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนนี้

พ.ต.ท.สุรชัย เทศวงศ์

ทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและคนเขมราฐไม่ใคร่จะรู้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชนเท่าไรนัก ยิ่งเรื่องจุดอ่อนจุดแข็งของชุมชนด้วยแล้ว ยิ่งไม่มีใครรู้เลยว่าชุมชนตนเองมีสิ่งใดบ้างที่ต้องพัฒนาปรับปรุง การบริหารงานของเทศบาลในยุคก่อนหน้านี้จึงเป็นไปในลักษณะไม่มีทิศทาง ไร้หางเสือ เมื่อทำโครงการพัฒนาใด ๆ ขึ้นมาก็มักจะไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน

คิดตามแล้วเหนื่อยนะครับ หากเป็นผู้บริหารท้องถิ่นแล้วไม่มีข้อมูลที่จะนำมาใช้งานเพียงพอ จนมาถึงยุคนายกฯ วชิระ จึงมีการนำแนวคิดการจัดเก็บข้อมูลชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทำให้งานพัฒนาของตำบลเขมราฐโดดเด่นติดอันดับประเทศเลยทีเดียว

“เราเริ่มโครงการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลชุมชนเทศบาลตำบลเขมราฐในปี 2552 ช่วงเดียวกับที่เทศบาลสมัครเข้าโครงการชุมชนสุขภาวะกับศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาเหตุที่เราต้องพัฒนาระบบนี้ก็เนื่องมาจากตอนนั้นเกือบทั้งชุมชนไม่มีใครที่มีข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องอย่างแท้จริงแม้แต่หน่วยงานเดียว

“นายกฯ ท่านเห็นว่า หากปล่อยไว้อย่างนี้ไม่ได้แล้ว เพราะท้ายที่สุดหากการพัฒนาไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน คนที่เดือดร้อนที่สุดก็คือประชาชน

ที่อยู่ในเทศบาลนี้เองไม่ใช่ใครอื่น เราจึงจำเป็นต้องหากระบวนการต่างๆ ในการจัดเก็บข้อมูลชุมชนให้มีความถูกต้องและทันสมัยอยู่ตลอดเวลา” พ.ต.ท.สุรชัย เล่าย้อนถึงที่มาของโครงการให้ฟัง

สิ่งที่น่าสนใจก็คือ โปรแกรมจัดการข้อมูลชุมชนนั้น

เป็นมาอย่างไร และนำมาใช้ในตำบลเขมราฐได้อย่างไร

“ในช่วงที่ชุมชนเริ่มหันมาทำงานด้านนี้ สสส. ก็เข้ามาสนับสนุนพอดี ประกอบกับได้ไปดูงานที่ตำบลปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี จึงได้รู้จักโปรแกรม Thailand Community Network Appraisal Program หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า TCNAP เทศบาลเราก็คิดว่าโปรแกรมนี้แหละที่ใช่ และน่าจะเป็นคำตอบที่เหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้งาน”

ระหว่างที่ พ.ต.ท.สุรชัย กำลังเล่าอย่างออกรส ก็หยิบจับเอกสารมากมายมาประกอบคำอธิบาย แต่สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น พ.ต.ท.สุรชัย จึงชี้ชวนไปดูที่ทำการแหล่งเรียนรู้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่บริเวณด้านหลังที่ทำการเทศบาล และเป็นอาคารหลังเดียวกับที่ผมเพิ่งเดินไปสำรวจเมื่อช่วงเช้าที่ผ่านมา

เมื่อไปถึงห้องที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ยิ่งรู้สึกว่าใช่เลย แม้ดูภายนอกอาจจะเหมือนห้องประชุมธรรมดาทั่วไป แต่เมื่อหันไปดูแผนที่ที่ติดอยู่ข้างฝาแล้วจะพบว่าห้องประชุมแห่งนี้มีทั้งแผนที่มนุษย์และแผนที่ชุมชนอย่างละเอียดลออสมกับเป็นชุมชนต้นแบบในด้านนี้จริง ๆ อีกทั้งเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ยังถูกจัดที่เก็บเป็นแฟ้มอย่างเป็นระบบระเบียบ สามารถหยิบจับขึ้นมาใช้งานได้โดยสะดวก

พ.ต.ท.สุรชัย พูดถึงข้อดีของโปรแกรม TCNAP ว่า “จุดเด่นของโปรแกรมนี้คือ เมื่อโปรแกรมวิเคราะห์และ

ประมวลผลจุดอ่อนจุดแข็งของตำบลเสร็จแล้ว ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำเข้าสู่ระบบออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อให้คนในพื้นที่สามารถเชื่อมต่อข้อมูลและนำไปต่อยอดได้ รวมถึงคนต่างพื้นที่ก็สามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้เช่นกัน”

ใครกันนะที่เป็นคนค้นคิดโปรแกรมนี้ ในใจผมนึกอยากจะขอคารวะแทนคนทำงานด้านชุมชนสัก 10 ครั้ง ของดี ๆ อย่างนี้มาถูกที่ถูกเวลา โดยเฉพาะในยุคที่การจัดการตนเองโดยชุมชนกำลังเฟื่องฟูเช่นนี้

ทำเอง ใช้เอง เป็นเจ้าของเอง

ฟังข้อดีของโปรแกรมนี้ไปเรียบร้อยแล้ว แต่ก็ยังนึกภาพไม่ออกว่ากระบวนการที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับงานพัฒนาชุมชนเป็นอย่างไร ผมเองเคยทำงานเกี่ยวกับชุมชนมาหลายปีดีดัก ลงพื้นที่ก็หลายหน แต่กลับไม่เคยได้ยินชื่อโปรแกรม TCNAP นี้แม้แต่ครั้งเดียว ถือว่ามาคราวนี้ได้ทำความรู้จักไปกับท่านผู้อ่านไปพร้อม ๆ กัน

ก่อนอื่นเราไปทำความรู้จักเจ้าตัวโปรแกรม TCNAP ที่ว่านี้เป็นอันดับแรก

"ตัวโปรแกรมนี้จะมีการจัดเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกจะให้นักวิชาการ เจ้าหน้าที่และชาวบ้านตำบล โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) ร่วมกันลงพื้นที่ ซึ่งจะมีแบบสอบถาม 2 ชุด คือ แบบสอบถามในระดับบุคคลและครอบครัว กับแบบสอบถามระดับกลุ่มและชุมชน โดยเราจะใช้ทั้งวิธีกรอกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

"จากนั้นจะเป็นขั้นตอนที่ 2 คือ การนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกลงในโปรแกรม TCNAP เพื่อเข้าสู่กระบวนการจัดเก็บข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล จากนั้นโปรแกรมจะทำการวิเคราะห์และประมวลผลศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลที่พร้อมสำหรับการนำ

ไปใช้ประโยชน์ต่อไป”

ฟัง พ.ต.ท.สุรชัย เล่าเหมือนง่าย แต่ในทางปฏิบัติอาจไม่ง่ายเหมือนปอกกล้วยเข้าปาก เพราะต้องเริ่มตั้งแต่การตั้งทีมจัดเก็บข้อมูล ทีมจัดการฐานข้อมูล ทีมตรวจสอบ ทีมวิเคราะห์ อีกทั้งยังทีมบันทึกข้อมูลอีก ซึ่งทีมหลังนี้ฟังดูเหมือนจะไม่สำคัญ แต่ พ.ต.ท.สุรชัย ย้ำว่าทีมนี้ต้องมีความละเอียดรอบคอบมาก

“ก่อนการทำงานจริงในทุกขั้นตอน เราต้องอบรมทีมงานให้เข้าใจเนื้องานอย่างถ่องแท้เสียก่อนว่า เราทำเพื่อส่วนรวม ไม่ได้ทำเพื่อใคร ข้อมูลที่ได้ก็นำมาใช้พัฒนาชุมชนทั้งสิ้น ที่สำคัญเจ้าของข้อมูลเหล่านี้ก็คือพวกเราประชาชนชาวเขมราฐนี่เอง ดังนั้นในการทำงานจึงห้ามมั่วข้อมูลเด็ดขาด”

ขณะที่ผมเองยังนึกสงสัยอยู่ว่า “เราจะแน่ใจได้อย่างไรครับ ว่าข้อมูลที่ชาวบ้านหรือทีมงานเก็บข้อมูลมานั้นมีความถูกต้องครบถ้วน”

พ.ต.ท.สุรชัย ตอบกลับอย่างคล่องแคล่ว “อย่างที่บอกไปว่าเรามีทีมตรวจสอบข้อมูล ส่วนนี้จะประกอบไปด้วยผู้ใหญ่บ้าน ประธาน อสม. ประธาน อผส. ประธานกรรมการชุมชน และสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งผมเชื่อว่าท่านเหล่านี้อยู่ใกล้ชิดกับข้อมูลมากที่สุด ยิ่งในส่วนของทีมวิเคราะห์ด้วยแล้ว แต่ละท่านล้วนมีความรู้ ฉะนั้น

โอกาสที่จะมั่วข้อมูลหรือทำข้อมูลผิดพลาดจึงเกิดขึ้นได้น้อยมาก”

จัดระเบียบข้อมูลชุมชน

ทีนี้เราก็มาทำความรู้จักกับข้อมูลต่าง ๆ ที่ชุมชนไปเก็บรวบรวมมาดีกว่านะครับ ตอนที่ผมหยิบเอกสารข้อมูลขึ้นมาดูนั้นยอมรับว่าถึงกับต้องตกตะลึง เพราะแต่ละชุมชนล้วนมีข้อมูลแยกย่อยเป็นแฟ้มต่าง ๆ จำนวนมหาศาล ชนิดที่ต้องคิดหนักเลยว่า ต้องใช้เวลานานเท่าใดกว่าจะจัดการข้อมูลเหล่านี้ได้หมด

พลิกแฟ้มไปมาอยู่หลายตลบ พ.ต.ท.สุรชัย จึงสรุปแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลชุมชนให้ได้ครบถ้วนว่าจะต้องเก็บข้อมูลให้ได้ครบ 7 มิติ ได้แก่ 1.ข้อมูลด้านทุนที่แสดงถึงศักยภาพของพื้นที่ อาทิ แกนนำ คนเก่ง คนสำคัญ องค์กร เงิน และทรัพยากร 2.ข้อมูลด้านการสื่อสารหรือช่องทางการสื่อสาร 3.ข้อมูลด้านการดูแลสุขภาพ อาทิ พฤติกรรมเสี่ยง ปัญหาการเจ็บป่วย 4.ข้อมูลด้านประชากร อาทิ จำนวนประชากร การเกิด การตายและการศึกษา 5.ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การจัดการขยะ การใช้พลังงานทดแทน 6.ข้อมูลด้านเศรษฐกิจชุมชน อาทิ อาชีพหลัก อาชีพเสริม หนี้สิน และ 7.ข้อมูลด้านการเมืองการปกครอง อาทิ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ชุมชน เป็นต้น

ไม่ยากไม่ง่าย ผมว่านะ ทุกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทำได้อยู่แล้ว อันนี้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจ อย่างที่เขมราฐนี่ พอเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนผู้บริหารก็เอาข้อมูลดังกล่าวนี้ไปใช้ประกอบการทำแผนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาทันที

ไหน ๆ เจ้าของพื้นที่อุตส่าห์นำเสนอนวัตกรรมการนำข้อมูล TCNAP ไปใช้ในการทำแผนนโยบายและยุทธศาสตร์แล้ว จึงขอให้ พ.ต.ท.สุรชัย เล่าต่อไปว่า มีโครงการใดบ้างที่นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นรูปธรรมมากที่สุด

“ชัดเจนที่สุดก็น่าจะเป็นเรื่องการจัดการด้านสุขภาวะ โดยเฉพาะเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง

และผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งก่อนที่จะมีการจัดเก็บข้อมูล เราไม่รู้เลยว่ามีจำนวนเท่าใด ใครอยู่ตรงไหนอย่างไรบ้าง ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง พอเราทำโครงการนี้ เราจึงรู้ว่าใครอยู่ที่ไหน ในชุมชนมีคนที่ต้องการให้เข้าไปดูแลจำนวนเท่าไหร่ แล้วเราก็เซตทีมออกไปดูแลได้ถูกต้องครบถ้วน”

ไม่เพียงเท่านี้ ในบรรดาเหล่าทีมงานที่ลงไปดูแลผู้ป่วย ผู้สูงอายุนั้น มิได้มีเฉพาะเจ้าหน้าที่จากเทศบาลเพียงอย่างเดียว หากยังประกอบไปด้วยอาสาสมัครอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีอาสาสมัครลงไปดูแล

ชุมชนละ 5 คน พวกเขาเหล่านั้นทำงานโดยอาศัยข้อมูล TCNAP นั่นเอง

เล่ามาถึงตรงนี้ ถ้ายังนึกภาพตามไม่ออก คงต้องแวะไปดูของจริงที่แหล่งเรียนรู้แหล่งต่อไป ซึ่งมีการนำข้อมูล TCNAP ไปใช้ในการจัดการด้านสาธารณสุขอย่างเป็นรูปธรรม ว่าแล้วจึงขออำลา พ.ต.ท.สุรชัย นักพัฒนาคนเก่งของเราก่อนออกเดินทางต่อไป

04

รพ. 1,500 เตียง แนวคิดใหม่เพื่อชุมชน

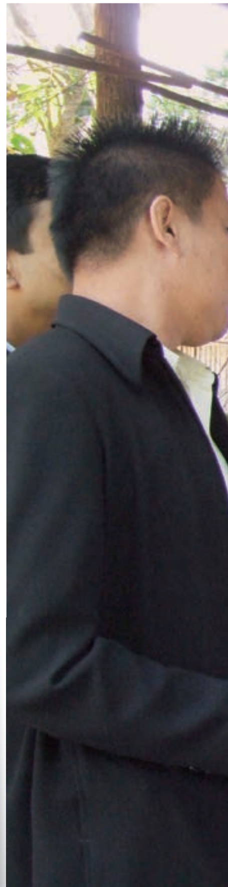
เมื่อสักครู่พูดค้างไว้ถึงเรื่องการนำข้อมูล TCNAP มาใช้ในการจัดการด้านสาธารณสุข เลยพานึกไปถึงเรื่องราวของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หลายต่อหลายแห่งที่ผมมีโอกาสได้ไปสัมผัสและแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อำนวยการโรงพยาบาลหลายท่าน

เชื่อหรือไม่ครับ จนถึงทุกวันนี้ผมก็ยังไม่ค่อยเข้าใจนโยบายเกี่ยวกับการให้บริการด้านสาธารณสุขของบ้านเราอยู่ดี อย่าหาว่าบ่นเลยนะครับ แต่อดไม่ได้จริงๆ ยิ่งมองไปถึงความไม่เท่าเทียมที่คนในภาคการเกษตรหรือภาคชนบทได้รับแล้วยิ่งชวนให้รู้สึกคับข้องใจ

คิดดูนะครับ ตามหัวเมืองใหญ่ๆ หรืออย่างในเมืองหลวงนั้น ทั้งแพทย์และพยาบาลแทบจะเดินชนกันขวักไขว่ไปหมด หากแต่ในชนบท บุคลากรด้านนี้แทบจะนับหัวได้เลย แม้ว่าสมัยนี้อาจจะดีขึ้นกว่าแต่ก่อนบ้างเล็กน้อยจากการขยายสถานบริการด้านสาธารณสุขให้กระจายตัวในชนบทมากขึ้น กระนั้นก็ตาม บนข้อเท็จจริงวันนี้ก็ยังพบว่าความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขยังคงดำรงอยู่ ทั้งเรื่องการกระจายบุคลากรไม่เป็นธรรม ศักยภาพของบุคลากรที่มีข้อจำกัด อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ไม่เพียงพอ ปัญหาเหล่านี้ยังรอการแก้ไข ผมก็ได้แต่หวังว่าในอนาคตอันใกล้นี้ ปัญหาต่างๆ จะทุเลาเบาบางลงบ้าง

จากปัญหาการให้บริการด้านสาธารณสุขโดยภาครัฐที่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม จึงเป็นที่มาของการให้บริการด้านสาธารณสุขโดยชุมชน ส่วนจะมีลักษณะการจัดการอย่างไร ใครเป็นคนรับผิดชอบ และมีความน่าเชื่อถือขนาดไหนนั้น เราลองมาเปิดมุมมองในเรื่องนี้กันดู

บริการสุขภาพถึงบ้าน

จากแหล่งเรียนรู้การใช้โปรแกรม TCNAP ผมใช้เวลาเพียงพริบตาเดียวก็มาถึงแหล่งเรียนรู้โรงพยาบาล

1,500 เตียง เพราะอยู่ติดกันนี่เอง เดินแค่ไม่กี่ก้าวก็ถึง แต่ไหนล่ะ เตียงพยาบาล 1,500 เตียงที่ว่านั้น

และผู้ที่ไขข้อสงสัยเรื่องนี้ให้กระจ่างก็ไม่ใช่ใครอื่น หากแต่เป็น 'น้องสุ' สุนันทา เครือสีดา นักเรียนทุนภายใต้โครงการ 4 ปี 3 สร้าง ของท่านนายกฯวชิระนี่เอง เธอเล่าให้ฟังว่า

"แนวคิดเรื่องโรงพยาบาล 1,500 เตียง เป็นแนวคิดที่เกิดจากความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาคนไข้ล้นสถานพยาบาลและปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุข จากเดิมแทนที่ผู้ป่วยจะต้องเดินทางไปหาแพทย์ที่โรงพยาบาล ซึ่งบางครั้งก็ต้องใช้เวลารอคิวพบหมอทั้งวัน และยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางอีกไม่น้อย ทางเทศบาลจึงมีแนวคิดว่า ในเมื่อมีข้อมูล TCNAP อยู่ในมือแล้ว รู้ว่าผู้ป่วยคนไหนอยู่ที่ไหน จึงเริ่มทำเป็นโครงการสร้างระบบบริการสาธารณสุขโดยภาคประชาชน ที่สำคัญคนป่วยก็ไม่ต้องเดินทางไปถึงสถานพยาบาลด้วยเพียงแค่รออยู่ที่บ้านเดี๋ยวก็มีคนไปรักษาถึงที่"

ฟังดูดีแถมเป็นแนวคิดที่สร้างสรรค์ หากคนขี้สงสัยอย่างผมกลับมีคำถามในใจ

"เราจะเชื่อมั่นในคุณภาพของอาสาสมัครได้มากน้อยแค่ไหน บริการที่ได้รับจะเทียบเท่ากับโรงพยาบาลหรือเปล่า แล้วถ้าเกิดอะไรผิดพลาดขึ้นมาใครจะรับผิด

ชอบ”

เหมือนน้องสุจะเดาใจออก เธออธิบายต่อไปว่า

“ข้อสงสัยเรื่องคุณภาพนั้นต้องเข้าใจในเบื้องต้นก่อน อย่างแรกคือ คนที่มาทำงานนี้ได้ต้องผ่านการอบรมด้านสาธารณสุขอย่างเข้มงวด ซึ่ง อสม. ที่ทำงานร่วมกันเขาก็มีความรู้ด้านนี้ดีพอ อย่างที่สองคือ เราเน้นการทำงานในเชิงรุกโดยการเข้าไปตรวจสุขภาพของประชาชนก่อนที่จะเกิดโรคภัย เช่น ตรวจโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ส่วนคนที่ป่วยหนักจนเกินความสามารถจริง ๆ เราก็จะประสานส่งต่อไปยังโรงพยาบาลประจำอำเภอ”

ต่อยอดข้อมูล TCNAP สู่การดูแลผู้สูงวัย

นอกจากการทำงานเชิงรุกที่เน้นการป้องกันแทนการรักษา อีกส่วนหนึ่งที่น่าสนใจของโครงการนี้ คือ การเข้าไปดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยเรื้อรังถึงภายในบ้าน ซึ่งน้องสุเล่าแนวคิดให้ฟังว่า

“อีกหนึ่งปัญหาใหญ่ทางด้านสาธารณสุขที่พบคือปัญหาผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรังและไม่มีคนดูแล ซึ่งกลุ่มของเราเล็งเห็นแล้วว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ ประมาณปี 2553 จึงมีการจัดตั้งกลุ่มดูแลผู้สูงอายุขึ้นมาทั้ง 8 ชุมชน มีตัวแทนจากชุมชน 5 คน ประกอบด้วย อสม. 3 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน 1 คน และ อปพร. 1 คน โดยคัดเลือก

จากผู้ที่มีจิตอาสาเป็นหลัก ไม่มีการบังคับกัน”

นอกจากบริการด้านสาธารณสุขที่ผู้สูงอายุจะได้รับแล้ว ผลพลอยได้อีกอย่างคือ ผู้สูงอายุจะได้รับข้อมูลข่าวสารของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยทุกครั้งที่ อสม. เข้าไปบริการที่บ้านนั้นจะนำข้อมูลข่าวสารหรือสวัสดิการต่าง ๆ ไปแจ้งแก่ผู้สูงอายุและผู้ที่ดูแลให้ได้รับทราบด้วย

ที่สำคัญน้องสุยังย้ำด้วยว่า ในเรื่องคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุนั้นไม่ต้องเป็นห่วง จิตอาสาทุกคนล้วนผ่านการอบรมเฉพาะด้านการดูแลผู้สูงอายุมาเป็นอย่างดี

“ข้อมูลผู้สูงอายุที่เราใช้จะมีอยู่ 2 ส่วน ทั้งข้อมูลทะเบียนรายชื่อ เอกสารบันทึกต่าง ๆ ของ อสม. อผส. และข้อมูล TCNAP ซึ่งส่วนนี้จะมีความสำคัญมาก เพราะเป็นข้อมูลที่จะทำให้ทราบสภาพปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน”

ประโยชน์ของข้อมูล TCNAP นับว่าครอบคลุมและใช้ประโยชน์ได้ดีทีเดียว หากชุมชนใดจะนำแนวคิดนี้ไปใช้บ้างก็ไม่ถือว่าผิดกติกาอะไร

ส่วนปัญหาการทำงานเท่าที่คุยกันตอนนี้พบว่ายังคงเป็นเรื่องของจำนวนบุคลากรที่มีจำนวนจำกัด โดยเฉพาะในส่วนของพยาบาลวิชาชีพประจำเทศบาล ซึ่งขณะนี้มีเพียงน้องสุคนเดียวเท่านั้น ทำให้บางครั้งผู้ป่วยต้องรอรับบริการนานพอสมควร ปัจจุบันทางเทศบาลจึง

ได้หาแนวทางส่งเสริมด้วยการส่งนักเรียนทุนไปเรียนต่อคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเพิ่มศักยภาพมากขึ้น

ขณะเดียวกัน ในด้านอุปกรณ์การแพทย์ต่าง ๆ นั้น น้องสุเล่าว่าไม่มีปัญหาอะไร เพราะเทศบาลสนับสนุนเต็มที่ อีกทั้งโรงพยาบาลเขมราฐก็ไม่ปล่อยปละละเลย โดยได้เข้ามาช่วยเหลือทั้งกำลังคนและอุปกรณ์ด้านการแพทย์อยู่เสมอ

เห็นความเข้มแข็งในการทำงานของท้องถิ่นเช่นนี้แล้ว นับว่าเป็นการทุ่มเทเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง เหมือนกับคำพูดที่ว่าสามัคคีคือพลัง เพราะหากแต่ละหน่วยงานองค์กรทำงานแบบต่างคนต่างทำ คนละทิศละทาง แล้วชาวบ้านตาดำ ๆ จะหันหน้าไปพึ่งใคร

อสม.น้อย กลุ่มจิตอาสาตัวจ้อย

ขณะกำลังจะกล่าวคำอำลา น้องสุกล่าวเสริมมาอีกคำรบ

“โครงการเราไม่ได้มีแต่ผู้ใหญ่เท่านั้นที่เข้าร่วม แต่ยังมีกลุ่มเด็กและเยาวชนมาเป็น อสม.น้อยอีกด้วย ตรงนี้ท่านนายกฯตั้งใจเลยว่าจะปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นเจ้าของชุมชน และความกตัญญูต่อผู้หลักผู้ใหญ่ให้แก่คนรุ่นใหม่”

และเช่นเดียวกัน น้องสุยังคงเน้นย้ำด้วยว่า อสม.น้อยเหล่านี้ล้วนผ่านการอบรมความรู้มาแล้วในระดับหนึ่ง ทำให้มั่นใจได้ว่ามีทักษะในการดูแลผู้ป่วยและผู้สูงอายุเพียงพอ

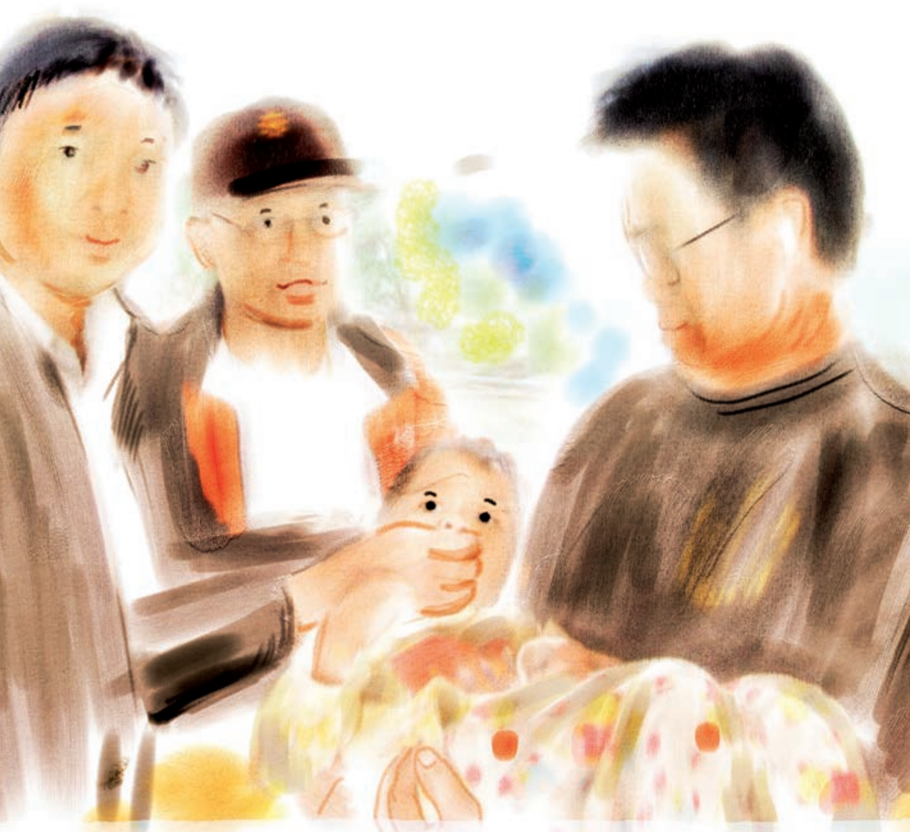
“เรื่องนี้เป็นอีกเรื่องที่อยากย้ำเลยว่าไม่ต้องห่วง ทั้ง อสม.เด็ก และ อสม.ผู้ใหญ่ ทุกคนมีความรู้ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยและผู้สูงอายุ ทุกครั้งที่ อสม.น้อยลงพื้นที่ เราก็ไม่ได้ปล่อยให้ไปโดยลำพัง แต่จะมี อสม.และ อผส. คอยเป็นพี่เลี้ยงไปด้วยเสมอ

“โครงการที่เกิดขึ้นเป็นผลงานที่สร้างความภูมิใจแก่เรามาก เพราะผู้สูงอายุได้รับการดูแล และรู้สึกมีกำลังใจที่เห็นลูกหลานเป็นห่วงเป็นใยมาเยี่ยมเยียน เกิดความสันพันธ์อันดีในชุมชน ส่วนเยาวชนเองมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เกิดความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพผู้อื่นและตนเอง”

ได้ยินได้ฟังเช่นนี้แล้วก็อดรู้สึกชื่นใจแทนผู้เฒ่าผู้แก่บ้านนี้เมืองนี้ไม่ได้จริง ๆ ที่ไม่มีใคร

ลืมความสำคัญของพวกเขา และที่สำคัญยังมีเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่เข้ามาสานต่อการทำงาน สมกับเป็นความหวังและอนาคตของตำบลเขมราฐตัวจริง

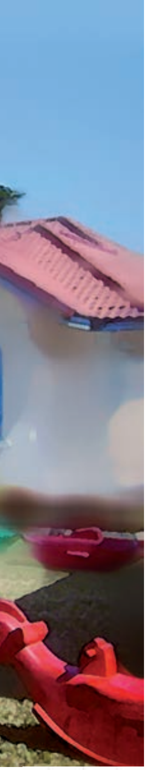

05
ปลุกปั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาตรฐานการันตี

เสร็จจากภาคเช้า ผมขอตัวไปเดินเล่นในตัวเมืองพักใหญ่ เพราะเกิดอาการติดอกติดใจเสน่ห์ของเมืองเล็ก ๆ ริมน้ำโขงเมืองนี้

บรรยากาศภายในเมืองเท่าที่เห็นนับว่าเป็นเมืองที่มีความสงบร่มเย็น น่าอยู่อาศัยไม่น้อย ทั้งตึกรามบ้านช่อง

ที่ยังไม่มีอาคารสูง ๆ มาบดบังทัศนียภาพสักเท่าไร โดยเฉพาะตัวบ้านส่วนใหญ่ที่ยังคงมีลักษณะเป็นบ้านไม้สไตล์โบราณ ส่วนตึกแถวหรืออาคารสมัยใหม่ที่ไม่เข้าพวกก็พอมีให้เห็นบ้างประปราย ไม่ได้ผุดขึ้นเป็นดอกเห็ดเหมือนอย่างหัวเมืองใหญ่ ๆ ที่ผมติดใจที่สุดก็น่าจะเป็นเรื่องของผังเมืองที่มีการวางโครงข่ายถนนเชื่อมกันอย่างทั่วถึง ที่สำคัญยังพบอีกด้วยว่า ผังเมืองของที่นี่ไม่ได้ยุ่งเหยิงเสียจนไร้ระเบียบ

ผมเดินชมนกชมไม้ไปเรื่อย ๆ จนไปเจอวัดโบราณแห่งหนึ่ง เมื่อเงยหน้าขึ้นอ่านป้ายถึงได้ทราบว่า ที่นี่คือวัดโพธิ์ ซึ่งถือว่าเป็นอารามประจำเมืองเขมราฐก็ว่าได้

ตามประวัติเล่ากันว่า แม่ชีขาวผู้สร้างวัดนี้ขึ้นมา ท่านหนีภัยสงครามมาจากเมืองเวียงจันทน์ สมัยประมาณพระเจ้าตากสินหรืออาจกล่าวได้ว่าร่วมยุคสมัยเดียวกับเจ้าพระวอ เจ้าพระตา ก็ไม่ผิดประการใด

ไหนๆ ก็ได้มาเยือนถึงวัดสำคัญขนาดนี้ จึงถือโอกาสเข้าไปกราบสักการะพระพุทธรูปประจำเมืองสักหน่อยตามธรรมเนียมปฏิบัติ

สถาปัตยกรรมภายในวัดมีกลิ่นอายวัฒนธรรมล้านช้างร่วมสมัยกับยุคอาณาจักรล้านช้างร่มขาวเวียงจันทน์ ภายในอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานของพระเจ้าใหญ่องค์แสน ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 1.09 เมตร สูง 1.59 เมตร สร้างด้วยอิฐโบราณ ตาม

ประวัติเล่ากันว่า พระพุทธรูปองค์นี้นับเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ที่สุดองค์หนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี

ขณะกำลังเพลิดเพลินอยู่นั้น พลันนึกขึ้นมาได้ว่ามีนัดสำคัญกับวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงเป็นอันต้องกราบลาพระเจ้าใหญ่องค์แสนอีกครั้งก่อนจะออกเดินทางต่อไป

ผมไปถึงศูนย์เด็กเล็กราวบ่ายโมงเศษ อันเป็นเวลาที่เหล่าหนูน้อยวัยน่ารักเข้านอนกลางวันกันเป็นที่เรียบร้อย เสียดายที่ไม่ได้เห็นบรรยากาศขณะเด็ก ๆ วิ่งเล่นส่งเสียงเจี๊ยวจ๊าว คงน่าสนุกเหมือนจับปูใส่กระด้ง

ภายในศูนย์เด็กเล็กเทศบาลเขมราฐ มองคร่าว ๆ จะพบอาคารทั้งสิ้น 3 หลัง ประกอบด้วย อาคารอำนวยการซึ่งเป็นอาคารอเนกประสงค์ไปในตัว อาคารห้องเรียนเด็กเล็ก 3-4 ขวบ ถัดไปทางด้านหลังจะเป็นโรงครัว

สภาพโดยรวมบอกได้เลยว่า เป็นศูนย์เด็กเล็กของภาครัฐที่ใครมาเห็นเป็นต้องอิจฉาอย่างแน่นอน ทั้งอาคารหลังใหม่ที่สีสันสดใส สะอาดตา บริเวณโดยรอบมีพื้นที่

กว้างขวางเขียวขจี และสิ่งที่เย้ายวนใจเด็ก ๆ มากที่สุด คือ สนามเด็กเล่นขนาดใหญ่เทียบเท่าโรงเรียนอนุบาลชื่อดังในกรุงเทพฯเลยทีเดียว

คุณครูสาวท่านหนึ่งเดินมาทักด้วยรอยยิ้มสดใส แนะนำตัวกันเสร็จสรรพจึงทราบว่า เธอเป็นชาวเขมราฐโดยกำเนิด และด้วยสำนึกรักบ้านเกิดจึงกลับมาทำงานที่นี่เพื่อดูแลศูนย์เด็กเล็กแห่งนี้ **'ครูจิ๋ง' เจียระไน สุตเศวต** ครูสาวชาวเขมราฐ เล่าที่มาของศูนย์เด็กเล็กให้ฟังว่า

"ก่อนที่จะมีศูนย์แห่งนี้ เดิมทีเขมราฐมีศูนย์รับเลี้ยงเด็กเล็กอยู่แล้ว แต่จะไปตั้งอยู่ตามวัดต่าง ๆ ตอนนั้นมีทั้งหมด 3 แห่ง ปัญหาคือแต่ละแห่งมีคุณภาพที่ไม่ได้มาตรฐาน เด็กที่จบไปก็ไม่ได้รับการยอมรับจากโรงเรียนในระดับชั้นอนุบาล

"ตอนนั้นทุกคนรู้ปัญหา แต่ก็ยังไม่มีคนเข้ามาแก้ จนมาถึงสมัยนายกฯวชิระ ท่านเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาด้านนี้ ประกอบกับเทศบาลมีนโยบาย 4 ปี 3 สร้าง จึงได้มีการทำประชาคมสอบถามความต้องการของคนในพื้นที่ จนได้ข้อสรุปว่าชุมชนต้องการศูนย์เด็กเล็กที่ได้มาตรฐานและให้โอนงานทั้งหมดมาอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล ศูนย์เด็กเล็กแห่งนี้จึงได้ถือกำเนิดขึ้นในเดือนพฤษภาคม 2552" ครูสาวอธิบายฉะฉาน

ครูจิ๋งบอกอีกว่า หลังจากถ่ายโอนศูนย์รับเลี้ยง

เด็กเล็กที่มีอยู่เดิมให้ขึ้นตรงต่อเทศบาลแล้ว ยิ่งทำให้ครูพี่เลี้ยงในแต่ละพื้นที่เกิดความพึงพอใจที่ท้องถิ่นเห็นความสำคัญและเอาใจใส่

"สำหรับครูพี่เลี้ยงยิ่งรู้สึกดีใจมากที่ผู้ใหญ่ในเทศบาลให้ความสนใจในเรื่องนี้ และเมื่อได้ทำงานร่วมกันก็จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้การดูแลเด็กมีคุณภาพมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาครูส่วนใหญ่มีแต่ความรู้ความเชี่ยวชาญในการเลี้ยงดูเด็ก แต่ในด้านวิชาการอาจยังไม่เข้มแข็งมากนัก ดังนั้นเมื่อเปิดศูนย์เด็กเล็กเทศบาลเขมราฐขึ้นมา ทำให้ทางสำนักงานเขตการศึกษาได้เข้าช่วยเสริมด้านวิชาการด้วย" ครูจิ๋งเล่าด้วยสีหน้ายิ้มแย้มสมกับเป็นครูพี่เลี้ยงเด็ก

เด็ก 2 ภาษา ความภูมิใจวัฒนธรรมท้องถิ่น

ครูจิ๋งยอมรับว่า ที่ผ่านมาศูนย์เด็กเล็กอาจยังประสบปัญหาเรื่องความเข้มข้นทางวิชาการ ทำให้เทศบาลเล็งเห็นว่าควรมีการพัฒนาให้ได้มาตรฐาน โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานด้านการศึกษาให้เข้ามาช่วยหนุนเสริมในจุดอ่อน เพื่อให้เด็ก ๆ ชาวเขมราฐได้เติบโตอย่างมีคุณภาพไม่น้อยหน้าตำบลอื่น

"การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กจำเป็นต้องทำให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัยและกรมส่งเสริมการ

ปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ทุกครั้งที่เรามีปัญหาก็จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้หลักผู้ใหญ่ในตำบล โดยเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่พร้อมจะเข้ามาช่วยเสมอ”

ครูจิ๋งบอกอีกว่า โดยทั่วไปศูนย์เด็กเล็กในระดับท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาร่วมตรวจสอบมาตรฐานทั้งทางด้านวิชาการและคุณภาพในการดูแลเด็ก ขณะเดียวกัน ตัวครูพี่เลี้ยงเองก็ต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ รวมถึงเขียนหลักสูตรให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของท้องถิ่น

“จริง ๆ แล้วครูที่นี่มีความสามารถทุกอย่าง โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาเด็ก แต่ปัญหาที่ผ่านมาคือ เมื่อเราจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นมาแล้วไม่มีการบันทึกให้เป็นระบบ เมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจดูรายงาน ทำให้เราไม่มีหลักฐานยืนยันว่าได้สอนอะไรไปบ้าง”

ปัญหานี้อาจไม่ใช่เรื่องใหญ่ หากแต่ต้องใช้ระยะเวลาในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาของการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งครูประจำศูนย์เด็กเล็กไม่ได้นิ่งนอนใจ

“ที่ศูนย์เด็กเล็กเราจะใช้หลักสูตรที่อิงกับหลักสูตรของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นไปที่การพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และ

สติปัญญา ภายใต้หลักสูตรการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระดับอนุบาล”

สำหรับผมแล้ว สิ่งที่โดดเด่นในศูนย์เด็กเล็กเทศบาลตำบลเขมราฐก็คือ การเรียนการสอนแบบ 2 ภาษา คือภาษากลางและภาษาถิ่น บ่งบอกถึงความภูมิใจในเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

“ในด้านการสอนจะมีการใช้ทั้งภาษากลางและภาษาอีสานควบคู่กัน โดยในส่วนของวิชาการจะใช้ภาษากลางเป็นหลัก เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กเล็กก่อนเข้าอนุบาล ส่วนภาษาอีสานนั้นจะใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันปกติ”

เราคุยกันต่อถึงเรื่องเกณฑ์การวัดและประเมินผลว่า เด็กต้องมีความพร้อมขนาดไหน หรือต้องมีทักษะด้านใดบ้างจึงจะผ่านการประเมินและได้เข้าเรียนต่อในระดับอนุบาล

ครูจิ๋งให้คำตอบว่า หลักสำคัญจะเน้นให้เด็กเล็กมีความพร้อมทั้ง 4 ด้านดังที่กล่าวไปแล้ว โดยจะมีคณะกรรมการเป็นผู้ประเมิน จากนั้นจึงจะออกใบรับรองว่าเด็กมีพัฒนาการในแต่ละด้านอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันก่อนส่งต่อไปยังโรงเรียนอนุบาล

อย่างไรก็ดี สำหรับเด็กที่อายุเกิน 5 ขวบ อันเป็นเกณฑ์สูงสุดที่จะอยู่ในศูนย์เด็กเล็ก หากไม่ผ่านการ

ประเมิน ทางศูนย์เด็กเล็กก็พร้อมจะดูแลต่อไปโดยไม่ปล่อยลอยแพ

ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม แหล่งรวมจิตอาสา

คุยออกรสกันมาพักใหญ่ จนกระทั่งได้ทราบว่า วัตถุประสงค์ของการเปิดศูนย์เด็กเล็กอีกประการหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าเรื่องของมาตรฐานหลักสูตรก็คือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพราะหากกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ไม่ได้รับการยอมรับหรือไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน ผลลัพธ์ในระยะยาวที่ได้ก็ไม่น่าจะพ้นไปจากความฉาบฉวยที่ไม่ยั่งยืนคงทน

“วัตถุประสงค์อีกด้านหนึ่งของการตั้งศูนย์เด็กเล็กแห่งนี้ก็เพื่อต้องการแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง ช่วยให้ผู้ปกครองมีเวลาไปประกอบอาชีพ และเพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่เทศบาลเน้นมาก เนื่องจากคณะผู้บริหารอยากให้เกิดความตระหนักว่าชุมชนนี้เป็นของเราทุกคน เราทุกคนมีหน้าที่ต้องใส่ใจดูแลรักษา เพื่อที่จะสร้างความเป็นชุมชนน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดี ไร้ความทุกข์ยาก” ครูจิ๋งกล่าวด้วยน้ำเสียงจริงจังและหนักแน่น

ขณะเดียวกัน ครูจิ๋งเล่าต่อถึงกระบวนการสร้าง

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้วยว่า เริ่มจากการตั้งคณะกรรมการศูนย์เด็กเล็กซึ่งประกอบด้วยคนจากหลายภาคส่วน อาทิ เจ้าอาวาสวัดที่เคยอุปถัมภ์ศูนย์เด็กเล็กมาก่อน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาในพื้นที่ ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนกรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่จากเทศบาล และตัวแทนครูพี่เลี้ยง โดยทุกครั้งที่จะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรม การเขียนหลักสูตร การประเมินผลการศึกษา ทุกฝ่ายจะต้องตัดสินใจร่วมกันเสมอ ไม่มีการตัดสินใจใด ๆ โดยพลการ เพื่อให้การทำงานเกิดความโปร่งใสทุกขั้นตอน

อีกเรื่องหนึ่งที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทอย่างเห็นได้ชัดคือ การเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มจิตอาสา โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่จะเข้ามาส่งเสริมการออกกำลังกายให้กับเด็ก การสอนภาษาถิ่น รวมทั้งการอบรมวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

ได้ฟังครูจิ๋งยืนยันเช่นนี้แล้ว ทำให้ผมรู้สึกได้ด้วยหัวใจเลยว่า คนเขมราฐให้ความสำคัญกับศูนย์เด็กเล็กแห่งนี้มากขนาดไหน

ก่อนจากกัน ผมถามครูจิ๋งว่า แผนงานในอนาคตของศูนย์เด็กเล็ก คนในชุมชนวาดหวังไว้อย่างไร ครูจิ๋งสรุปสั้นๆ ทิ้งท้ายว่า วันข้างหน้าจะเป็นอย่างไรอาจไม่สำคัญเท่ากับทำวันนี้ให้เต็มกำลังที่สุด โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับพ่อแม่และผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานหรือสานต่อกิจกรรมจากทางโรงเรียน เพราะการเรียนรู้จากคนในครอบครัวคือพื้นฐานที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก

06
'ป.ซิตี้' ปั้นเยาวชนดาวรุ่งเขมราฐ

ทุกครั้งที่ได้ลงพื้นที่ไปเยี่ยมเยือนชุมชนสุขภาวะหลายที่หลายแห่ง ผมรู้สึกเหมือนตัวเองได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ทุกครั้ง อย่างเช่นครั้งนี้ที่ได้มาเยือนเขมราฐ มีแหล่งเรียนรู้มากมายซึ่งผมเองไม่เคยได้เห็นที่ไหนมาก่อน และมีเสน่ห์ที่ไม่ธรรมดา

หลังร่ำลาครูจิ๋งที่ศูนย์เด็กเล็ก ผมเดินย้อนกลับไปที่เทศบาลตำบลเขมราฐ ทว่าท้องฟ้าที่สดใสเมื่อช่วงเช้ากลับถูกแทนที่ด้วยหยาดพระพิรุณเล็กน้อยถึงปานกลาง แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคในการเดินทางอะไรนัก ส่วนตัวผมกลับรู้สึกว่าดีเสียอีก วิวทิวทัศน์ต่าง ๆ จะได้ดูเขียวสดชื่นขึ้นมาบ้าง

ผมเดินลัดเลาะไปถึงที่ทำการเทศบาลราว 4 โมงเย็น เมื่อเดินขึ้นไปถึงห้องประชุมชั้น 2 ก็พบหนุ่มใหญ่ชาวปักษ์ใต้นั่งรอผมอยู่ก่อนแล้ว

อาจารย์สุรวุฒิ ยุทธชนะ ผู้ประสานงานโครงการชุมชนสุขภาวะ แนะนำตัวด้วยท่าทีเป็นกันเอง ก่อนจะเอ่ยเชื้อเชิญให้ผมแวะไปเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแห่งหนึ่งของเขมราฐ โดยรับประกันว่าจะต้องทำให้ผมตื่นตา

ตื่นใจอย่างแน่นอน

“เดี๋ยวพี่จะพาไปดูแหล่งเรียนรู้พิเศษสำหรับวันนี้นะ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถือว่าสร้างชื่อเสียงให้คนทั้งประเทศ

รู้จักเขมราฐเลยล่ะ ยังไงก็เตรียมตัวให้พร้อมนะ 6 โมงเย็นเจอกัน”

ผมนึกสงสัย พี่เขาจะพาผมไปแหล่งเรียนรู้แบบ

ไหนนะ ในใจก็ยิ่งรู้สึกตื่นเต้นตามไปด้วย

ว่าที่ปลัด หัวใจไม่ยอมแพ้

18.00 น. ตามเวลานัด คนหนึ่งคน กล้องหนึ่งตัว ยืนกลางสนามฟุตบอล พร้อมความลุ้นระทึก ส่วนเรื่องราวจะเป็นอย่างไรนั้น ลองมาติดตามดู

ผมออกจากตัวเขตเทศบาลตำบลเขมราฐไปตามเส้นทางที่นั่งรถบัสมาเมื่อเช้านี้ ผ่านท่ารถ ผ่านโรงเรียนเขมราฐพิทยาคม ประมาณ 2-3 กิโลเมตร ซ้ายมือเป็นโรงพยาบาล ขวามือเป็นโรงเรียนบ้านเหนือ หน้าโรงเรียนมีป้ายข้อความ ‘สโมสร ป.ซิตี้’ ตั้งเด่นตระหง่าน

สภาพภายนอกเท่าที่สังเกตดูก็เป็นโรงเรียนประถมประจำตำบลธรรมดา ไม่น่าจะมีอะไรพิเศษพิสดาร แต่พอกวาดสายตาให้ถ้วนถี่ก็พบว่าสนามฟุตบอลโรงเรียนแห่งนี้เทียบชั้นมาตรฐานเดียวกับสนามฟุตบอลของสถาบันการศึกษาดังๆ เลยทีเดียว

หลังลงจากรถ ผมเริ่มสอบถามน้องๆ นักกีฬาที่ยืนอยู่ข้างสนามทันทีว่า ใครเป็นเจ้าภาพสโมสร ป.ซิตี้ แหล่งเรียนรู้ระดับยักษ์ใหญ่แห่งนี้

มองไปตามนิ้วของน้องนักกีฬา ผมแทบไม่เชื่อสายตาตัวเอง โค้ชคนเก่งประจำสโมสร ป.ซิตี้ ไม่ใช่ผู้ชายร่างกายแข็งแรงกำยำอย่างที่คิด แต่เป็นชายผู้นั่งเก้าอี้

รถเข็นคันนั้น

“พี่จำได้รางๆ ว่า วันนั้นเกิดอุบัติเหตุรถแหกโค้ง พอตื่นมาอีกทีพบตัวเองนอนอยู่บนเตียงโรงพยาบาล ขยับตัวก็ไม่ได้ ที่สำคัญร่างกายท่อนล่างไม่มีความรู้สึกอะไรเลย พอถามหมอถึงได้รู้ว่ากระดูกสันหลังหัก” **‘โค้ชแหง่น’ ปริญญา เหล็กดี** เล่าเรื่องราวแต่หนหลังให้ฟัง

ซ้ำร้ายที่สุด คราวเคราะห์ครั้งนั้นดันมาเกิดขึ้นในวันที่โค้ชแหง่นกำลังจะเดินทางไปรับตำแหน่งปลัดอำเภอที่แกอุตส่าห์มุมานะเพียรพยายามสอบเข้าให้ได้

“แรกๆ ก็ทำใจยอมรับสภาพตัวเองไม่ได้ที่ต้องเป็นคนพิการ เดินเหินก็ไม่ได้ ที่ไหนที่คนบอกว่ามีหมอดีทั้งหมอผีหมอบ้าน พี่ไปหมด หมดเงินไปเป็นแสนๆ แต่ก็ไม่มีอะไรดีขึ้น เสียทั้งเวลา เสียทั้งเงิน ในที่สุดก็ต้องยอมรับชะตากรรม” โค้ชแหง่นเล่า

แต่แล้วจู่ๆ โชคชะตาก็เล่นตลก ชีวิตของว่าที่ปลัดอำเภอพลิกผันมาเป็นโค้ชให้กับนักกีฬาเยาวชนของเขมราฐ ตรงนี้ต่างหากที่น่าติดตาม

“ก็ไม่มีอะไรมาก เมื่อเลือกที่จะมีชีวิตอยู่ก็ต้องสู้ต่อไป จากนั้นพี่ก็หันมาประกอบธุรกิจส่วนตัว พอเริ่มยังชีพอยู่ได้ เราก็คิดแล้วว่าต้องทำในสิ่งที่รัก นั่นคือ ฟุตบอล”

โค้ชแหง่นบอกถึงจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญในชีวิต

แรงบันดาลใจของยอดโค้ช

กีฬาฟุตบอลนั้นสำคัญต่อชีวิตของเขาอย่างไร และเหตุใดคนเขมราฐจึงมอบความไว้วางใจให้โค้ชแหง่น นี่คือคำถามที่ผมพรั่งพรูออกมา

“พี่ชอบฟุตบอลมาตั้งแต่เด็ก เล่นจนติดทีมเยาวชนระดับจังหวัดมาหลายสมัย ผ่านศึกมาแล้วหลายสนาม หลังจบ ม.6 จากโรงเรียนเขมราฐพิทยาคม เลยลองไปสมัครคัดตัวนักฟุตบอลที่โรงเรียนจ่าอากาศ โรงเรียนที่นักเตะไทยใฝ่ฝันในอดีต

“แต่ผลที่ออกมาไม่ได้เป็นอย่างหวัง พี่ไม่ผ่านการคัดตัว จากจุดนั้นมันเหมือนปมที่ค้างคาใจมาตลอดว่า

ตัวเราไม่มีโอกาสได้เป็นนักกีฬาก็ไม่เป็นไร แต่สักวันต้องปั้นเด็กรุ่นลูกรุ่นหลานในเขมราฐให้ขึ้นไปติดทีมชั้นนำในกรุงเทพฯให้ได้”

ผมลองเลียบ ๆ เคียง ๆ ถามโค้ชแหง่นว่า ถ้าไม่ประสบอุบัติเหตุเสียก่อน แกยังจะมีความมุ่งมั่นปั้นลูกหลานชาวเขมราฐให้เป็นนัก

ฟุตบอลชั้นนำอยู่หรือไม่

โค้ชแห่งนตอบด้วยความจริงใจว่า ไม่ว่าจะเจ็บป่วยพิการ หรือร่างกายไม่ครบ 32 ถึงอย่างไรก็จะไม่ละทิ้งความตั้งใจนี้เป็นแน่

“สิ่งเดียวที่พี่คิดอยู่เสมอคือ จะต้องผลักดันให้เด็กที่รักฟุตบอลก้าวไปสู่ระดับทีมชาติและมีชื่อเสียงในวงการนี้ให้ได้”

จากจุดเริ่มต้นในปี 2543 โค้ชแห่งนต้องใช้ความพยายามอย่างแรงกล้ากว่าจะปลุกปั้นสโมสร ป.ซิตี้ ขึ้นมา เริ่มจากการคัดเลือกเด็ก 10 กว่าคน ซึ่งมีทั้งหลานชายของตัวเองและเพื่อนๆ ของหลานที่มีใจรักในกีฬาฟุตบอล

“นักกีฬารุ่นแรกของเราต้องฝึกซ้อมกันอย่างหนัก ถ้ามีโปรแกรมแข่งขันที่ไหน พี่ส่งเข้าสมัครหมด ทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด จนในที่สุดทีมของเราก็สามารถคว้าแชมป์ประจำอำเภอเขมราฐในระดับอายุ 10 ขวบ ตอนนั้นคนในเขมราฐตื่นตาตื่นใจกันมาก เขาไม่คิดมาก่อนว่าโค้ชพิการขาลีบอย่างพี่จะทำได้”

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้ต้องยอมรับว่ามาจากความตั้งใจของเหล่าน้องๆ เยาวชน และความเชื่อมั่นศรัทธาในตัวผู้นำ ทำให้โค้ชแห่งนสามารถพาทีม ป.ซิตี้ ไปคว้าแชมป์ระดับอำเภอมาได้ และจากจุดนั้นเองได้ทำให้

CHAM
U-14 FOOTBALL

MV
CHANNEL
โทร.★4911 กด 037
LG
ร.ร.อัสสัมชัญธนบุรี
CokeCup
CHAMPIONS

บรรดาผู้ปกครองชาวเขมราฐแห่แหนกันพาลูกหลานมาฝากตัวเป็นศิษย์โค้ชแหง่น

เมื่อได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชนอย่างล้นหลามเช่นนี้ ยิ่งทำให้โค้ชแหง่นเกิดกำลังใจในการสร้างทีมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น นำมาซึ่งการจัดโครงการ 'ป.ซิตี้สัญจร' ออกตระเวนไปตามตำบลต่าง ๆ เพื่อมองหานักเตะฝีเท้าดี ๆ ที่มีแววเป็นดาวรุ่งสร้างชื่อเสียงให้กับสโมสร

อัตคัดเงิน ไม่อัตคัดใจ

อุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ทุกอย่างล้วนต้องมีท่อน้ำเลี้ยงจึงจะสามารถเดินหน้าต่อไปได้ โค้ชแหง่นต้องใช้ทั้งเงินทุนของตัวเองและเงินที่ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคมา

"พ่อแม่เด็กเองก็ไม่ค่อยมีเงิน สิ่งที่พ่อแม่เด็กเหล่านี้พอจะสนับสนุนน้ำใจให้กับสโมสรได้ก็เป็นพวกข้าวปลาอาหาร ซึ่งถือว่าแค่นี้ก็มากพอแล้ว คนที่พาลูกมาฝากกับพี่ก็เพราะอยากให้เด็กมีอนาคต อยากให้ได้ดี เมื่อเรารับลูกเขามาแล้วก็ต้องส่งเสริมให้ถึงที่สุด

"เชื่อมั้ยว่า พี่เคยพาเด็กไปแข่งที่กรุงเทพฯ เงินจะซื้อข้าวกินยังไม่มี สโมสรเราอัตคัดกันมาก ไก่ย่างตัวหนึ่งต้องฉีกแบ่งกันกินทั้งทีม ในขณะที่ทีมอื่นเขามีเงินทุน

สนับสนุน อยากกินอะไรก็ได้ อยากซื้อเสื้อผ้ารองเท้าฟุตบอลดี ๆ เขาก็ซื้อได้หมด แต่เราก็สอนเด็กว่าอย่าหมกมุ่นในเรื่องสิ่งของนอกกายจนเกินไป ทุกอย่างต้องใช้ความพยายาม ถ้าเรามีความพยายามแล้วสักวันหนึ่งเราจะประสบความสำเร็จได้ ถ้าเราตั้งใจเล่นฟุตบอลให้ดีผลลัพธ์ที่ตามมาย่อมดีเอง สำคัญที่สุด ห้ามหวังรวยทางลัด ห้ามล้มบอล และห้ามเล่นพนันบอลเด็ดขาด”

ผมฟังโค้ชแหง่นเล่าแล้ว ยิ่งทำให้รู้สึกฮึกเหิมตามไปด้วย แม้สถานะของสโมสร ป.ซิตี้ จะค่อนข้างขัดสนเงินทุน แต่สำคัญอยู่ที่หัวใจที่กล้าแกร่งเกินร้อย

ทุกวันนี้โค้ชแหง่นยังคงทำหน้าที่ฝึกซ้อมนักกีฬาเยาวชนด้วยตนเอง ทุก ๆ เช้าเขาจะหอบลูกฟุตบอลขึ้นรถตุ๊กตุ๊กไปยังสนามฝึกซ้อมอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เมื่อซ้อมเสร็จก็กลับไปทำงานของตัวเอง ตกเย็นก็นั่งรถออกไปซ้อมอีกรอบ เป็นอย่างนี้เสมอต้นเสมอปลายตั้งแต่เริ่มต้นฟอร์มทีม ป.ซิตี้

“พี่ทำทุกอย่างเพราะใจรัก ลำบากนิดหน่อยไม่เป็นไร ทุกวันนี้มีเด็กหลายคนที่ไปได้ดีในวงการฟุตบอลเราก็พลอยชื่นใจไปด้วย ความฝันที่จะปั้นเด็กเขมราฐให้มีตัวตนในวงการฟุตบอลระดับชาติตอนนี้ถือว่าสำเร็จในระดับหนึ่ง ตอนนี้นักบอลที่ผ่านการบ่มเพาะจากสโมสร ป.ซิตี้ มีไม่ต่ำกว่า 40 คน กระจายตัวอยู่ตามสถาบันการ

ศึกษาชั้นนำในกรุงเทพฯ บางคนโดดเด่นจนถึงขั้นติดทีมชาติก็มี” โค้ชแหง่นเล่าด้วยความตื้นตันใจ

ทว่าในความรุ่งโรจน์ก็ย่อมมีความร่วงโรยเสมอ ในขณะที่ลูกศิษย์ของโค้ชแหง่นกำลังก้าวสู่รุ่งอรุณของชีวิตนักฟุตบอล สุขภาพของโค้ชแหง่นกลับค่อย ๆ ทรุดโทรมลง โดยเฉพาะระบบการขับถ่ายที่เริ่มมีปัญหาไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งโค้ชแหง่นยอมรับความจริงข้อนี้ดี แต่ก็ไม่เคยคิดท้อแท้ต่อโชคชะตา หากวันนี้ยังพอมีเรี่ยวแรงก็พร้อมจะฝึกซ้อมเยาวชนนักฟุตบอลต่อไป

“ทุกวันนี้เหนื่อยนะ แต่ถ้าพี่ไม่ทำก็ไม่มีใครทำ ไม่ใช่ว่าเขาปล่อยปละละเลย เพียงแต่ไม่มีใครอดทนได้เหมือนอย่างพี่ และสิ่งที่ชื่นใจที่สุดในตอนนี้ก็คือ ทุกครั้งที่มีเด็กโทรมาบอกว่าตัวเองทำได้แล้ว พี่นี่น้ำตาไหลเลย ก็ได้แต่หวังว่าพระเจ้าจะให้เวลาเราได้สร้างคนรุ่นใหม่ต่อไปอีกเรื่อย ๆ”

สิ้นสุดการสนทนา ดวงตะวันกำลังอัสดง ดวงดาวเริ่มเปล่งแสงระยิบระยับขึ้นมาแทนที่ คงไม่ต่างอะไรกับเด็กและเยาวชนที่โค้ชแหง่นปลุกปั้นขึ้นมา สักวันหนึ่งพวกเขาเหล่านั้นคงได้เปล่งแสงสกาวเป็นดาวดวงใหม่ประดับวงการฟุตบอลไทย สมดังความฝันอันสูงสุดของโค้ชแหง่น

07
สูงวัยอย่างมีคุณค่า

เรื่องราวของโค้ชแห่งน ทำให้ค่ำคืนแรกในเขมราฐของผมเปี่ยมไปด้วยความอิ่มเอมใจ คืนนั้นผมนอนฟังเสียงลำน้ำโขงที่ไหลรินเป็นเพลงกล่อมนอนอย่างมีความสุข

ผมชื่นชอบเสน่ห์ของเมืองริมโขงก็เพราะเหตุนี้ ไม่ว่าจะเป็นคืนเดือนหงายหรือคืนเดือนมืดก็ล้วนมีความงดงามในแบบที่ต่างกัน ทั้งแสงดาวและเงาจันทร์ต่างก็ช่วยกันขับความงามของลำน้ำแห่งนี้ให้ผู้คนได้ร่วมดื่มด่ำ ขอเพียงแค่เปิดตา เปิดใจ ก็จะพบว่าความงามของโลกเรานี้อยู่ใกล้แค่เอื้อม

ไม่รู้ว่าบรรยากาศพาไปหรือเป็นเพราะความเหน็ดเหนื่อยมาตลอดทั้งวัน คืนนั้นผมนอนหลับฝันดีอย่างมีความสุข มารู้สึกตัวอีกทีก็เมื่อเสียงโทรศัพท์ดังขึ้นแต่เช้ามืด

“น้องตื่นหรือยัง เดี๋ยวพี่จะให้คนไปรับนะ เช้านี้เราจะไปดูแหล่งเรียนรู้ของชมรมผู้สูงอายุกัน”

หลังวางหูโทรศัพท์แล้ว ก้มมองดูเวลา ตายล่ะสิ

พี่สุรวุฒินัดไว้ตี 5 ครึ่งนี่แล้วตอนนี้กี่โมงแล้วล่ะ ว่าแล้วก็รีบกระวีกระวาดอาบน้ำแต่งตัวเพื่อจะไปให้ทันกิจกรรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุที่ว่ากันว่าน่าดูชม

จะโทษใครดีล่ะ เอาเป็นว่าโทษความสวยงามของชุมชนแห่งนี้ก็แล้วกันที่ทำให้ผมนอนฝันหวานไม่ยอมตื่นลุกขึ้นจากเตียง

คุณยายเอื้อเฟื้อ คุณตาเผื่อแผ่

หยาดน้ำค้างยังไม่ทันระเหยหาย แสงดาวยังไม่ทันสิ้น นกน้อยเพิ่งจะออกหากิน เป็นเวลาเดียวกับบรรดาผู้สูงวัยของเมืองริมน้ำโขงเตรียมตัวออกไปยืดเส้นยืดสายต้อนรับเช้าวันใหม่กันอย่างพร้อมเพรียง

เห็นเหล่าคุณตาคุณยายเต้นกายบริหารกันแต่เช้ามืดแล้ว อดละอายตัวเองไม่ได้ ยิ่งก้มลง

มองรอบเอวตัวเองแล้วยิ่งสะท้อนใจ ขืนปล่อยไว้อย่างนี้มีหวังห่วงยางถามหาแน่ ๆ

รอบ ๆ บริเวณลานออกกำลังกายของผู้สูงอายุนั้นเป็นที่ตั้งของสถานที่สำคัญหลายแห่งของเขมราฐ ไม่ว่าจะเป็นอนุสาวรีย์พระเจ้าเทพวงศาเมือง หรืออุปฮาด (ก่ำ) เจ้าเมืองคนแรก ถัดไปเป็นศาลหลักเมือง ส่วนบริเวณด้านหลังสุดเป็นที่ตั้งของศาลดอนปู่ตา และใกล้ ๆ กันนั้นเป็นตึกชมรมผู้สูงอายุ

ผมเดินถ่ายภาพบรรยากาศโดยรอบได้สักพัก แสงตะวันเริ่มออกมาทักทายสวนทางกับแสงดาวที่ค่อย ๆ โบกมือลา จากนั้นนักกายบริหารสูงวัยของเราก็พร้อมจะนั่งพูดคุยถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นในทุก ๆ เช้า ด้วยสีหน้าชื่นมื่น

ยายบุญยอ สมสิน ประธานชมรมผู้สูงอายุออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ตำบลเขมราฐ เริ่มต้นเล่าที่มาของชมรมให้ฟังว่า

“ชมรมของเราเดิมทีมีสมาชิกเพียงแค่ 3 คน เราตั้งใจแค่ว่าอยากจะมาออกกำลังเพื่อให้ร่างกายเข็งแรงและจะได้ปราศจากโรคภัย ทีแรกก็ไม่ได้คิดหรอกว่าจะมีคนมาร่วมด้วยมากขนาดนี้ ทำไปทำมาก็มีการชักชวนผู้สูงอายุที่รู้จักกันและอยู่บ้านใกล้กันเข้ามาร่วมกิจกรรมจนตอนนี้มีสมาชิกอยู่ราว 30 คน”

เฉพาะกิจกรรมการออกกำลังกายของคนแก่คนเฒ่าอาจถือได้ว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่ที่ไม่ธรรมดายิ่งไปกว่านั้นก็คือ ชมรมผู้สูงอายุกลุ่มนี้เองยังมีการประยุกต์พลิกแพลงเป็นกิจกรรมเต้นแอโรบิกมวยไทย

"กิจกรรมเต้นแอโรบิกมวยไทยที่หลานเห็นน่ะ คือการซ้อมเพื่อเป็นตัวแทนไปแข่งขันกับตำบลอื่น ๆ" คุณยายเล่าไปยิ้มไป

นอกจากจะเน้นหนักในเรื่องการออกกำลังกายและส่งเสริมสุขภาพแล้ว ทางชมรมผู้สูงอายุยังเข้าไปหนุนเสริมในกิจกรรมของศูนย์เด็กเล็กเทศบาลตำบลเขมราฐอีกด้วย รวมทั้งยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ในการช่วยเหลือสังคมอีกมากมาย เช่น การทอดผ้าป่าหาเงินเข้าวัด การเข้าวัดฟังธรรม มหกรรมกีฬาเครือข่ายสัมพันธ์ การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุฟรี รวมทั้งกิจกรรมการกุศลทั่วไป

"เราไม่ใช่กลุ่มที่มารวมตัวกันเพื่อออกกำลังกาย

อย่างเดียว หากมีงานอะไรที่เราพอจะช่วยเหลือได้ก็พร้อมจะเข้าร่วมด้วย อย่างเช่น โครงการคุณยายเอื้อเฟื้อคุณตาเผื่อแผ่ ซึ่งเราภูมิใจมาก เพราะสามารถทำให้สังคมเห็นว่าคนแก่อย่างเราก็มีคุณค่า ไม่ใช่แก่แล้วแก่เลย

"ส่วนกิจกรรมที่เข้าไปทำนั้น เราจะเน้นไปที่การปลูกจิตสำนึกให้แก่เด็ก ๆ ทั้งการสอนศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น การพาเข้าวัดเพื่อฟังเทศน์ฟังธรรม ทำสมาธิ เป็นการปลูกฝังค่านิยมคุณงามความดี บางครั้งก็เล่านิทานพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน และเพลงกล่อมเด็ก"

ยายบุญยอเล่าเสียจนเห็นภาพเลยว่า ชมรมผู้สูงอายุนั้นทำงานแบบบูรณาการแค่ไหน เชื่อแล้วว่าผู้เฒ่าผู้แก่เมืองเขมราฐนี้ ท่านมีพลังงานเหลือเฟือจริง ๆ

เคารพกติกาการอยู่ร่วมกัน

แม้ชมรมผู้สูงอายุจะมีสมาชิกมากมายและมีกิจกรรมช่วยเหลือสังคมอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ก็คือ การเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ลองมาฟังกันว่า กลุ่มผู้สูงอายุมีทางออกอย่างไรเมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหา

"ต้องยอมรับว่าธรรมชาติอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุก็คือ มักจะคิดว่าตัวเองถูกทุกอย่าง เถียงกันไม่จบ เมื่อ

ถึงที่สุดแล้วหากมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน เราก็จะตัดสินด้วยการโหวตเสียงข้างมาก ซึ่งทุกคนก็ต้องยอมรับในกฎกติกา เราถือว่ากิจกรรมทุกอย่างทำด้วยความเต็มใจและทำด้วยจิตอาสา ก็เลยไม่รู้ว่าจะทะเลาะกันไปทำไม

“อีกเรื่องที่บอกไปแล้วก็อาจจะขำก็ได้นะ คือพวกเราคนแก่ทำเอกสารราชการกันไม่ค่อยเป็น ต้องให้ลูกหลานทำให้ หรือถ้าจำเป็นจริง ๆ ก็ต้องไปขอให้เจ้าหน้าที่เทศบาลมาช่วยจัดทำเอกสาร เพราะเวลาเราจะเสนอโครงการอะไรนั้นจะพูดแค่ปากเปล่าไม่ได้ ตรงนี้เป็นสิ่งที่เรากำลังหาทางแก้ไขอยู่”

สุดท้ายแล้ว ชมรมผู้สูงอายุก็สามารถดำเนินกิจกรรมมาได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยกุญแจสำคัญที่ทำให้การทำงานสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ก็คือ ความเข้มแข็งของเหล่าสมาชิกทุกคนที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการทำประโยชน์เพื่อชุมชน

“ชมรมของเราประสบความสำเร็จได้เพราะสมาชิกและคณะกรรมการเข้มแข็ง ขณะเดียวกันก็ต้องจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่อง ไม่เช่นนั้นก็ไม่ยั่งยืน เคล็ดลับของเราก็มีเพียงเท่านี้แหละหลาน” ยายบุญยอเล่าไปยิ้มไป

ขณะกำลังนั่งคุยกันออกรสตามประสายายกับหลาน เวลาก็ล่วงเลยไปโดยไม่รู้ตัว เหลือบดูหน้าปัดนาฬิกาก็พบว่าเป็นเวลา 7 โมงเช้าแล้ว กลุ่มผู้สูงอายุจึง

ค่อย ๆ ทยอยแยกย้ายกันกลับไปพักผ่อนตามอัธยาศัย

ผมถือโอกาสร่ำลาคุณยาย พร้อมเก็บเอาความรู้ที่คุณยายถ่ายทอดเป็นวิทยาทานบรรจุไว้ในกระเป๋าแห่งความทรงจำ

08
ยุววิจัยท้องถิ่น สืบสานความภาคภูมิใจ

การเดินทางเยือนเขมราฐในครั้งนี้มีหลายปัจจัยที่ผมเองควบคุมไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่ค่อยจะเป็นใจนัก ทำให้ผมไม่สามารถเข้าไปเยี่ยมชมกิจกรรมของชุมชนได้อย่างทั่วถึงทุกแหล่งเรียนรู้ อีกทั้งยังคลาดกับวิทยากรหลายท่านที่ติดภารกิจต้องเดินทางไปต่างพื้นที่ หากทุกแหล่งเรียนรู้ที่ผมได้พบพานและได้เจอะเจอผู้คนนั้น ผมจะพยายามเก็บเกี่ยวรายละเอียดกระบวนการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

แหล่งเรียนรู้แหล่งสุดท้ายที่ผมกำลังจะไปเยือนนั้นกล่าวได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถูกจริตผมมากที่สุด เพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ผมค่อนข้างจะชื่นชอบเป็นพิเศษ

ที่โรงเรียนเขมราฐพิทยาคม สถานที่หยั่งรากของ **อาจารย์สุรวุฒิ ยุทธชนะ** ชาวปักษ์ใต้โดยกำเนิด แต่ผันชีวิตมาปักหลักอยู่ที่เขมราฐ และเริ่มต้นลงมือทำโครงการวิจัยท้องถิ่นภาคอีสาน เพื่อศึกษาชีวิตของคนถิ่นนี้อย่างจริงจัง พร้อมกับปั้นเหล่ายุววิจัยท้องถิ่นขึ้นมาเป็น

สุรวุฒิ ยุทธชนะ

ทีมงานสำคัญ

"ผมเป็นคนนครศรีธรรมราช ไม่มีพื้นฐานข้อมูลของพื้นที่มาก่อนแม้แต่น้อย แต่เมื่อผมได้ฝากชีวิตไว้ที่นี่ ก็ต้องพยายามหาทางที่จะพัฒนาเขมราฐให้สุดความสามารถ อีกอย่างเรื่องประวัติศาสตร์ เราเรียนรู้กันได้โดยเฉพาะกระบวนการวิจัย ส่วนใครจะยอมรับงานของเด็ก ๆ หรือเปล่านั้น ผมคิดว่าถ้าเรามัวแต่กลัวก็คงไม่ต้องทำอะไรกันพอดี"

งานประวัติศาสตร์เป็นงานที่ต้องใช้ความสามารถ

เฉพาะทางและต้องอาศัยความสนใจเป็นการส่วนตัวจึงจะเกิดแรงผลักดันในการทำงาน ทำให้ผมนึกสงสัยว่าหัวข้อวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จะไม่ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกเบื่อหน่ายบ้างหรือ

"ทีแรกก็กลัวเหมือนกันว่าเด็กอาจจะเบื่อก็ได้ เพราะตอนที่ผมบอกกับเด็ก ๆ ว่าจะตั้งกลุ่มยุววิจัยเพื่อศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เด็ก ๆ ก็ทำหน้าเบ้เลย แต่พอทำไปทำมาปรากฏว่าเด็ก ๆ กลับชอบอย่างไม่น่าเชื่อ อาจเป็นเพราะทำให้พวกเขาได้รู้จักตัวเองมากขึ้น

รู้จักว่าบรรพบุรุษของตัวเองคือใคร รู้ว่าเขมราฐเคยมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง ที่สำคัญนะ เด็กพวกนี้ยิ่งรู้ประวัติศาสตร์ยิ่งภูมิใจในความเป็นคนเขมราฐ”

คิดตามที่อาจารย์สุรวุฒิเล่าแล้วก็น่าจะจริง ผมในฐานะคนอยุธยา พอได้มาศึกษาประวัติศาสตร์ของอยุธยาด้วยตนเองก็มีความรู้สึกภาคภูมิใจไม่ต่างไปจากน้อง ๆ เช่นกัน และนั่นก็คือเสน่ห์ของวิชาประวัติศาสตร์ที่ทำให้หลายคนหลงใหล

เรียนรู้ประวัติศาสตร์ เสริมคุณค่าชุมชน

หลังทราบแนวคิดและที่มาของโครงการยุววิจัยพอสมควรแล้ว ผมถือโอกาสหันไปคุยกับเด็ก ๆ คนเก่งของเรากันบ้าง

“มาทำงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนี่ น้องคิดว่าตัวเองได้อะไรมากที่สุด”

ยังไม่ทันสิ้นคำถาม เด็ก ๆ ต่างพากันตอบเสียงเจื้อยแจ้ว

“หนูว่าอย่างแรกเลยก็คือ ทำให้เราได้รู้จักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ในเรื่องที่ไม่มีคนนอกเข้ามาทำ อย่างเรื่องสนามบินลับเราเคยได้ยินมาตั้งแต่เด็ก แต่ก็ไม่เคยมีใครเข้ามาทำวิจัย จะหาหนังสืออ่านก็ไม่มี

พลดนัย โพธิยา
กวินทิพย์ จงสีหา
เกศินี หิมะคุณ
ถิรชาพร เถาว์โมลา

ณิชาบูล ทองบ่อ
พิชญ์วิชช์ ยุทธชนะ

“พอเรามาทำเรื่องนี้เองก็ทำให้เราได้ประสบการณ์และค่อย ๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง ถึงแม้อาจจะยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการทั้งหมดก็ตาม แต่สำหรับพวกหนูถือว่าตรงนี้เป็นก้าวแรกที่จะไปทำงานวิจัยดี ๆ ที่เราสนใจในอนาคต”

น้องครับ ตอนพี่อยู่ ม.4-5 นี่พี่ยังเที่ยวเล่นไปวัน ๆ เลย แต่น้องเล่นไปถึงทำวิจัยท้องถิ่นแล้ว พี่ขอศิโรราบด้วยใจจริง ๆ

เมื่อผมถามถึงเรื่องหัวข้อที่น้อง ๆ ทำวิจัยกันนั้น แทบไม่น่าเชื่อเลยว่าจะเป็นหัวข้อที่เด็กระดับมัธยมปลาย

คิดกันขึ้นมา เพราะฟังดูแล้วเทียบได้กับหัวข้อวิจัยของนักศึกษาปริญญาโทเลยทีเดียว

หัวข้อวิจัยที่ว่านั้นก็คือเรื่อง 'สนามบินลับเขมราฐกับการกู้ชาติร่วมกับเสรีไทย' ส่วนเรื่องของคุณภาพนั้นไม่ต้องสงสัย เพราะได้รางวัลยุววิจัยดีเด่นของจังหวัดอุบลราชธานีมาเป็นเครื่องการันตี

09
อำลาเขมราฐ

ยามเย็นริมน้ำโขงขณะสายธารแห่งดวงตะวันกำลังอัสดง คนหนึ่งคนกับกล้องหนึ่งตัวกำลังซึมซับบรรยากาศความงามเหมือนต้องมนตร์สะกดแห่งลุ่มน้ำโขง จะว่าไปก็แปลกอยู่ไม่น้อย ไม่รู้เพราะเหตุใดหนุ่มลุ่มเจ้าพระยาอย่างผมจึงยอมศิโรราบฝากหัวใจไว้กับสายน้ำสายนี้

เขมราฐเป็นหนึ่งในเมืองริมน้ำโขงที่มีเสน่ห์เฉพาะตัวอย่างเหลือหลาย ผมได้พบความงามในหลาย ๆ มิติ ทั้งความงามของอาคารบ้านเรือน วัดวาอาราม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม

หากสิ่งที่เป็นความงดงามที่สุดที่ผมสัมผัสได้จากชุมชนแห่งนี้ นั่นคือ ความงามของผู้คนที่มีปณิธานร่วมกันว่าจะทำให้เมืองริมโขงเล็ก ๆ แห่งนี้เป็นชุมชนน่าอยู่

บอกตามตรง เท่าที่ได้มาสัมผัสครั้งแรก ผมไม่แน่ใจเลยว่าชุมชนเมืองเช่นนี้จะมีศักยภาพด้านใดบ้างที่จะดึงดูดผู้คนให้ร่วมประสานใจเป็นหนึ่งเดียวกันได้ เพราะต้องยอมรับว่า บนเส้นทางแห่งการพัฒนาประเทศไทยในหลายทศวรรษที่ผ่านมา เห็นได้ชัดว่าชุมชนเมืองหลายแห่งต่างก็ประสบปัญหาในการจัดการมากที่สุด

แต่สำหรับเขมราฐอาจเป็นข้อยกเว้น เพราะเรื่อง

บางเรื่องที่ไม่น่าเป็นไปได้กลับเป็นไปได้ อย่างเช่นเรื่องราวของโค้ชแหง่นที่สามารถพลิกชะตากรรมที่แสนวิกฤติให้กลับมาเป็นโอกาส จากคนที่ควรจะต้องได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่น กลับกลายเป็นผู้ให้ ผู้สร้าง ผู้บันดาลชีวิตใหม่ให้แก่เด็ก ๆ ในชุมชน

หรือแม้แต่ผู้สูงอายุที่มักถูกมองว่าเป็นไม้ใกล้ฝั่ง แต่สำหรับผู้สูงอายุที่เขมราฐกลับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ทั้งหมดยังไม่เท่ากับที่คนในชุมชนทุกคนต่างรู้หน้าที่ รู้บทบาทของตน ทุกคนล้วนมีส่วนร่วมดูแลเมืองเขมราฐอันเป็นที่รัก

มองย้อนกลับมาดูสังคมไทย ณ ปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง ผมไม่ใคร่แน่ใจนักว่าจะมีสักกี่คนที่มีจิตสำนึกรักบ้านเกิดอย่างแท้จริง และเมื่อหันกลับไปมองชุมชนเล็ก ๆ แห่งนั้นอีกครั้ง แม้ผู้คนในชุมชนจะมีความแตกต่างหลากหลาย แต่นั่นก็มิได้ก่อให้เกิดความแตกแยกหรือฉุดรั้งความเจริญก้าวหน้า ทุกความขัดแย้งทุกความไม่เข้าใจ พวกเขาจะแก้ไขด้วยการหันหน้าเข้าหากัน พูดคุยด้วยหลักเหตุและผล ภายใต้กติกาในระบอบประชาธิปไตยเสียงข้างมาก

ทว่าการยึดหลักเสียงข้างมากของคนเขมราฐก็ยังเคารพและรับฟังเสียงข้างน้อย เปิดโอกาสให้คนที่คิดต่าง

ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และที่สำคัญ เสียงข้างน้อยก็ไม่ทำตัวเป็นอันธพาลไปหักล้างเสียงข้างมาก เพราะคนเขมราฐรู้ว่า การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยความรุนแรงไม่ใช่ทางออกที่ถูกต้อง

คนเขมราฐคนหนึ่งเคยบอกกับผมว่า ถ้าเราคิดไม่เหมือนคนอื่น แล้วจ้องแต่จะทำทุกอย่างตามใจตนเองโดยไม่ฟังเสียงคนรอบข้าง สังคมส่วนรวมก็ย่อมเกิดความเสียหาย

ผมไม่อยากให้เสียงเล็ก ๆ ของคนเขมราฐลอยหายไปกับสายลม

ถึงเวลาหรือยังที่คนไทยทุกคนควรจะร่วมกันหาทางออก เพื่อสร้างสรรค์สังคมนี้ให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น เหมือนอย่างที่คนเขมราฐกำลังคิดและลงมือทำ

ภาคผนวก

ข้อมูลพื้นฐานตำบลเขมราฐ

เทศบาลตำบลเขมราฐตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองอุบลราชธานี ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2050 (อุบลราชธานี-เขมราฐ) ระยะทางประมาณ 102 กิโลเมตร ได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2499 และเปลี่ยนฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 มีพื้นที่ประมาณ 7.7 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,248 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 5 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านเหนือเขมราฐ
หมู่ที่ 7 บ้านเขมราฐ
หมู่ที่ 8 บ้านโนนนารี
หมู่ที่ 11 บ้านหนองวิไล
หมู่ที่ 22 บ้านแสนสุข

พร้อมทั้งมีการแบ่งพื้นที่ในการดูแลออกเป็น 8 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านเหนือเขมราฐ ชุมชนกงพะเนียง ชุมชนโนนนารี ชุมชนโนนสังข์พัฒนา ชุมชนหนองวิไล ชุมชนหลังหมวดการทาง ชุมชนแสนสุข และชุมชนเทพนิมิต

อาณาเขต

ทิศเหนือติดกับแม่น้ำโขง

ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำโขง

ทิศใต้ติดกับตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ และอำเภอนาตาล

ทิศตะวันตกติดกับตำบลขามป้อม ตำบลหนองนกทา ตำบลหนองสิม อำเภอเขมราฐ

ประชากร

เทศบาลตำบลเขมราฐมีประชากรจำนวน 6,118 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 949 คน ต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,759 หลังคาเรือน

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงและที่ราบต่ำสลับกับพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด ด้านเหนือเป็นแม่น้ำโขงลาดเอียงไปทางด้านทิศตะวันออก มีพื้นที่ติดเขตชายแดนกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมี

แม่น้ำโขงกั้นกลาง

นอกจากแม่น้ำโขงซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติแล้ว ยังมีลำห้วยบังโกยอยู่ทางทิศใต้ ใช้เป็นเส้นแบ่งเขตการปกครองระหว่างเทศบาลตำบลเขมราฐกับองค์การบริหารส่วนตำบลเขมราฐ ในชุมชนมีโครงการชลประทานอยู่ด้วย ส่วนทิศตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง สามารถส่งไปตามคลองส่งน้ำต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรเพาะปลูกตลอดปี พื้นที่โดยรอบชุมชนจะเป็นทุ่งนาซึ่งมีการปลูกมะขามหวาน กล้วย การประมง และเลี้ยงสัตว์เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ

โดยทั่วไปสภาพอากาศมักจะไม่ร้อนหรือหนาวจัด เนื่องจากใกล้แหล่งน้ำและป่าไม้ ช่วยปรับสภาพอากาศไม่ให้เปลี่ยนแปลงรวดเร็วจนเกินไปนัก ในรอบปีจะมีอุณหภูมิโดยเฉลี่ย 28-32 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และมักปรากฏเสมอว่าฝนจะทิ้งช่วงในเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม แต่ระยะเวลาการทิ้งช่วงมักจะไม่ตรงกันในแต่ละปี และในช่วงปลายฤดูฝน ฝนจะตกชุก บางปีอาจมีภาวะน้ำท่วม แต่สถานการณ์ไม่รุนแรงนัก ปริมาณ

น้ำฝนทั้งปีอยู่ที่ระดับ 1,250 ลูกบาศก์เมตร

ฤดูหนาว เนื่องจากเทศบาลตำบลเขมราฐตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกสุดเขตของประเทศไทย ทำให้ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือก่อนภูมิภาคอื่น อุณหภูมิจะเริ่มลดต่ำตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ และจะหนาวจัดประมาณเดือนมกราคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 18 องศาเซลเซียส

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม อากาศจะเริ่มร้อนขึ้นตามลำดับ และอาจมีฝนตกสลับบ้าง แต่ปริมาณไม่มากนักและไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก ในฤดูนี้มักจะมีพายุฤดูร้อนเกิดขึ้น ทำให้เกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรง อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยประมาณ 35 องศาเซลเซียส

การคมนาคม

เส้นทางเข้าถึงเทศบาลตำบลเขมราฐ มีเส้นทางคมนาคมสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงกับเทศบาลนครอุบลราชธานีและชุมชนเทศบาลอื่นได้สะดวก โดยสามารถเชื่อมต่อกับอำเภอเมืองอุบล อำเภอกุดข้าวปุ้น และอำเภอตระการพืชผล ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2050 (อุบลราชธานี-เขมราฐ) อำเภอนาตาล

อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอโขงเจียม ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2112 (เขมราฐ-อำนาจเจริญ) สำหรับในบริเวณชุมชนมีถนนตรอกซอยต่าง ๆ และสามารถเชื่อมต่อกับชุมชนอื่นได้โดยสะดวก

สภาพสังคม

สภาพสังคมเป็นสังคมกึ่งเมือง ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงต่ำ ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทย นับถือศาสนาพุทธ และมีประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งยังคงปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ได้แก่ ประเพณีการทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์ รวมทั้งเทศกาลแข่งเรือประจำปี

สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การเพาะปลูก การประมง และการเลี้ยงสัตว์ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มะขามหวาน และกล้วย สำหรับสัตว์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด และไก่

นอกจากนี้ ประชากรที่อยู่ในเขตชุมชนจะประกอบ

อาชีพค้าขาย ส่วนอาชีพด้านอุตสาหกรรมบริการประเภทเครื่องยนต์เล็กจะกระจายอยู่ทั่วชุมชน มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ได้แก่ โรงสีข้าว จำนวน 2 แห่ง โรงงานผลิตคอนกรีต/ท่อ จำนวน 1 แห่ง โรงงานกลึงโลหะ จำนวน 2 แห่ง ฯลฯ สำหรับสถาบันการเงินมีอยู่

3 แห่ง คือ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารกรุงเทพ

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

1.ระบบบริหารจัดการตำบล ประกอบด้วย 2 แหล่งเรียนรู้ คือ การบริหารจัดการตำบล และการจัดการข้อมูลตำบล

2.ระบบการดูแลสุขภาพชุมชน ประกอบด้วย 7 แหล่งเรียนรู้ คือ โรงพยาบาล 1,500 เตียง กลุ่ม อสม.น้อย กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) กลุ่ม อสม. กลุ่มมิตรภาพริมโขง (องค์การแชร์ประเทศไทย) ชมรมผู้สูงอายุออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และชมรมแอโรบิก

3.ระบบเศรษฐกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) เศรษฐกิจชุมชน มี 2 แหล่งเรียนรู้ คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองวิไล และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง 2) เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 8 แหล่งเรียนรู้ คือ กลุ่มทำขนมทองพับ-ทองม้วน กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นบ้าน กลุ่มเลี้ยงกบ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มทำแหนมใบมะยม กลุ่มทำไส้กรอก กลุ่มอุตสาหกรรมครัวเรือน (ทำหมอน) และกลุ่มทำเปลไม้ไผ่

4.ระบบความปลอดภัยชุมชน ประกอบด้วย 4 แหล่งเรียนรู้ คือ อาสาสมัครกู้ชีพ กู้ภัย (1669) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน (ชรบ.) และการจัดการสารเสพติดของชุมชน

5.ระบบการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 3 แหล่งเรียนรู้ คือ สโมสร ป.ซิตี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเขมราฐ และยุววิจัย

6.ระบบภูมิปัญญาชุมชน ประกอบด้วย 5 แหล่งเรียนรู้ คือ กลุ่มกลองยาว วงโปงลางโรงเรียนเขมราฐพิทยาคม รำวงชาวบ้าน ครูภูมิปัญญา และศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

7.ระบบกองทุนและสวัสดิการ ประกอบด้วย 3 แหล่งเรียนรู้ คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กองทุนฌาปนกิจข้าราชการบำนาญ และ Bamboo Bank (ธนาคารกระบอกไม้ไผ่)

8.ระบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 แหล่งเรียนรู้ คือ การแข่งเรือยาวนานาชาติชิงถ้วยพระราชทาน และไหว้พระ 3 พี่น้อง

เพลงศักยภาพชุมชน

คำร้อง-ทำนอง วสุ ห้าวหาญ
เรียบเรียงดนตรี ศราวุธ ทุ่งขี้เหล็ก
ขับร้องโดย ฟางแก้ว พิชญาภา,
ศราวุธ ทุ่งขี้เหล็ก, สมชาย ตรุพิมาย

หนึ่งสมองสองมือที่มี รวมเป็นหลายความคิดดี ๆ ออกมายืนตรงนี้ ทำเพื่อเมืองไทยด้วยกัน

ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน เราเป็นคนไทยเปี่ยมความสามารถ เป็นกำลังของประเทศชาติ พัฒนาบ้านเมืองก้าวไกล เป็นคนเหนือ อีสาน กลาง ใต้ ก็รักเมืองไทยด้วยกันทั้งนั้น

(สร้อย) **หากเราร่วมมือร่วมใจ ทำสิ่งไหนก็ไม่เกินแรง โครงสร้างชุมชนแข็งแกร่ง เพราะเราร่วมแรงร่วมมือ สร้างสรรค์ จัดการทรัพยากรช่วยกัน ด้วยมุมมองที่เราแบ่งปัน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้เต็มศักยภาพ**

อยู่ชนบทห่างไกล ทำนาทำไร่ พอเพียงเลี้ยงตัว ใช้ชุมชนดูแลครอบครัว ใช้ครอบครัวดูแลชุมชน ปูพื้นฐานจากหมู่บ้านตำบล สร้างแปลงเมืองไทยให้น่าอยู่ดังฝัน

ชุมชนท้องถิ่นบ้านเรา เรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นบ้านเรา เรียนรู้ร่วมกันช่วยกันพัฒนา

อยู่ตามเมืองใหญ่เมืองหลวง หัวใจทุกดวงซ่อนไฟ มุ่งมั่น ก้าวออกมาจากรั้วที่กั้น จับมือกัน ทำเพื่อเมืองไทย คนละมือสองมือคือน้ำใจ โอบกอดชุมชนไว้ด้วยความสุขยืนนาน

หนึ่งสมองสองมือที่มี รวมเป็นหลายความคิดดี ๆ ออกมายืนตรงนี้ ทำเพื่อเมืองไทยด้วยกัน

หากเราร่วมมือร่วมใจ ทำสิ่งไหนก็ไม่เกินแรง โครงสร้างชุมชนแข็งแกร่ง เพราะเราร่วมแรงร่วมมือ สร้างสรรค์ จัดการทรัพยากรช่วยกัน ด้วยมุมมองที่เราแบ่งปัน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้เต็มศักยภาพ ด้วยมุมมองที่เราแบ่งปัน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้เต็มศักยภาพ...

เข้าไปฟังและดาวน์โหลดเพลงศักยภาพชุมชนได้ที่
www.punsook.org

